РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН МУСЛЮМОВСКИЙ МУНИЦИПАЛЬНЫЙ РАЙОН **СОВЕТ НИЖНЕТАБЫНСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ**		ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӨСЛИМ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ **ТҮБӘН ТАБЫН АВЫЛ ҖИРЛЕГЕСОВЕТЫ**

Юрид.адрес: 423977, РТ, Муслюмовский район , с. Нижний Табын, ул. Молодёжная, 10
Факт.адрес: 423977, РТ, Муслюмовский район , с. Верхний Табын, ул. Тукая, 19б
Тел./факс: 8-85556-32874/Элект.адрес: Ntab.Mus@tatar.ru
ИНН 1629001040, КПП 162901001, ОГРН 1021605558435, ОКТМО 92642450

Югары Табын авылы **«08» ноябрь 2019 ел**

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӨСЛИМ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ТҮБӘН ТАБЫН АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ СОВЕТЫНЫҢ III ЧАКЫРЫЛЫШ XLI УТЫРЫШЫ

К А Р А Р № 2

Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге территориясендә төзекләндерү, чисталыкны һәм тәртипне саклау кагыйдәләрен раслау турында

«Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясы нигезендә, Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районының Түбән Табын авыл җирлеге территориясендә тулаем төзекләндерү объектларын чиста һәм тәртиптә тотуга бердәм таләпләр билгеләү, “Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районының Түбән Табын авыл җирлеге территориясендә төзекләндерү Кагыйдәләрен раслау, чисталыкны һәм тәртипне саклау турында» карар проекты буенча гавами тыңлау нәтиҗәләре хакында бәяләмә бирү максатларында, Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районының Түбән Табын авыл җирлеге Советы **КАРАР БИРДЕ:**

1. ТР Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге территориясендә төзекләндерү, чисталык һәм тәртипне саклау кагыйдәләрен, әлеге карарның 1 нче кушымтасы нигезендә, яңа редакциядә расларга.
2. Түбән Табын авыл җирлеге Советының XXXIII ссессиясе «Түбән Табын авыл җирлеген төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» 2018 елның 10 декабрендәге 4 номерлы карарын үз көчен югалткан дип санарга.
3. Әлеге карарны Мөслим муниципаль районының рәсми сайтында Түбән Табын авыл җирлеге битендә урнаштырырга (http://muslumovo.tatarstan.ru.).
4. Әлеге карар рәсми басылып чыккан көненнән үз көченә керә.
5. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемә алам.

Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл Советы рәисе, җирлек башлыгы **Р.Ш. Кыяметдинов**

Түбән Табын авыл җирлеге Советының
«08» ноябрь 2019 ел
2 номерлы карарына
1 нче кушымта

Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы
Түбән Табын авыл җирлеге территориясендә
төзекләндерү, чисталыкны һәм тәртипне саклау кагыйдәләре

I. Гомуми нигезләмәләр

Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлеге территориясендә төзекләндерү, чисталык һәм тәртип кагыйдәләре (алга таба - кагыйдәләр) **«**Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында**»** 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законны үтәү йөзеннән, әйләнә-тирәлекне саклау, халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге, Россия Федерациясенең, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары һәм муниципаль норматив хокукый актлар нигезендә эшләнгән.

2. Әлеге кагыйдәләр, оештыру-хокукый формасына бәйсез рәвештә, барлык физик һәм юридик затлар тарафыннан үтәлергә тиеш.

3. Әлеге кагыйдәләр Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Түбән Табын авыл җирлегенең барлык территориясендә (алга таба – авыл җирлеге) гамәлдә һәм түбәндәге таләпләрне куя:

1) биналарны (торак йортларны да кертеп), алар урнашкан корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен тоту буенча тиешле биналарның һәм корылмаларның тышкы күренешенә;

2) төзекләндерү эшләре исемлегенә һәм аларны башкаруның даимилегенә;

3) якын-тирә территорияләрне төзекләндерүдә биналарның (алардагы биналарның) һәм корылмаларның милекчеләренең катнашу тәртибен билгеләүгә;

4) авыл җирлеге территориясен төзекләндерүне оештыру (урамнарны яктырту, территорияләрне яшелләндерү, урам исемнәре һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту) буенча.

4. Территорияләрне төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру шәһәр төзелеше һәм җир законнары, махсус нормалар һәм кагыйдәләр, дәүләт стандартлары, авыл җирлегенең генераль планы, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре, билгеләнгән тәртиптә расланган проект документлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

5. Бу кагыйдәләр авыл җирлеге территориясендә көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын җыю, чыгару, ташу, утильләштерү һәм эшкәртү буенча мөнәсәбәтләрне җайга салмый.

Төп төшенчәләр

6. Әлеге кагыйдәләрне гамәлгә ашыру максатларында түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

архитектур яктырту - кичке вакытта сәнгати-тәэсирле визуаль мохит формалаштыру, әлеге Кагыйдәләрдә каралган очракларда аерым урнашкан бинаны яисә корылманы, биналар комплексын, мәдәни мирас объектларын, тарихи биналарны, төзекләндерү элементларын, архитектура-ландшафт объектларын караңгылыктан һәм образлы интерпретацияләүдән ачыклау өчен кулланыла;

барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектурасы-авыл җирлегенең

тышкы кыяфәтен барлыкка китерүче бина фасадларының һәм территорияләренең архитектура-сәнгать һәм шәһәр төзелеше үзенчәлекләре;

бина - автоном рәвештә яшәргә, реконструкцияләнергә һәм эксплуатацияләнергә мөмкин булган бердәм күләм төзелеш системасын (төзелешкә бер рөхсәт нигезендә төзелгән) тәшкил итүче капиталь төзелеш объекты;

биналарның һәм корылмаларның, шул исәптән капиталь булмаган (фасадларның төсле карары) фасадларының колористик карары паспорты - билгеләнгән тәртиптә килештерелгән, фасадларның бердәм архитектура һәм төс чишелешен (фасадларны да кертеп) билгели торган, тышкы бизәлешенә таләпләрне билгели торган документ;

вәкаләтле органнар-үз компетенциясе кысаларында авыл җирлеге территориясен төзекләндерүне оештыруны, координацияләүне һәм тикшереп торуны гамәлгә ашыручы Татарстан Республикасы ММР Башкарма комитетының функциональ һәм территориаль органнары;

вертикаль яшелләндерү - биналарның фасад өслекләрен һәм корылмаларны, шул исәптән балконнарны, лоджийларны, галереяларны, терәк стеналарын һ.б. кулланып, аларда стационар һәм мобиль яшел утыртмаларны урнаштыру;

витрина-фасадның бер өлешен биләп торган тоташ пыяла рәвешендә пыяла уем (тәрәзә, витраж);

газон - махсус сайлап алынган үләннәр орлыгыннан торган үлән катламы, ул утырту өчен фон буларак та кулланыла. Парк корылмалары һәм ландшафт композициясенең мөстәкыйль элементы, шулай ук табигый үлән үсемлеге булып тора;

гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр- гомуми файдаланудагы территорияләрдә урнашкан скверлар, парклар, бакчалар һәм бульварлар;

декоратив-монументаль сәнгать - ул төзекләндерү элементлары, шул исәптән массакүләм йөрү биналары һәм корылмалары, гомуми файдалану территорияләре өчен, декоратив-сәнгать бизәлешен кулланып махсус билгеләнгән кече архитектура формалары;

декоратив-сәнгати бизәлеш - монументаль яисә декоратив сыннар рәвешендәге декоратив-монументаль сәнгать элементлары, монументаль яисә декоратив рәсем сәнгате, мурала, мозаика, орнамент, стрит-арт, инсталляция, барельеф, нәфис металл һәм объектның сәнгатьлелеген һәм имиджын күтәрүгә йогынты ясый торган башка төрләр;

җәмәгать транспортын көтү тукталышы-җәмәгать транспорты тукталышлары, пассажирларны утырту һәм төшерү, җәмәгать транспорты пассажирларына көтү зонасы булган махсус җиһазландырылган мәйданчык;

җәяүлеләр зоналары-транзит хәрәкәт итү максатларында халык йөри торган һәм билгеле бер характеристикаларга ия булган авыл җирлеге территориясе участоклары Урамнан тыш һәм җир өсте җәмәгать транспорты тукталышлары булу, хезмәт күрсәтү объектларының, тарих һәм мәдәният һәйкәлләренең, рекреацияләрнең югары концентрациясе һ.б. җәяүлеләр агымнарының суммар тыгызлыгы. Җәяүлеләр зоналары эспланадларда, җәяүлеләр урамнарында, торак пункт мәйданнарының җәяүлеләр өлешләрендә формалашырга мөмкин;

җемелдәүче яктылык - яктылык агымы характеристикаларын (төс, яктылык, чиратлашу һ.б.) алмаштыруны күздә тота торган динамик нәтиҗә;

җир кишәрлеге - Җир өслегенең характеристикалары булган, аны индивидуаль билгеле бер әйбер сыйфатында билгеләргә мөмкинлек бирә торган өлеше;

җир эшләре - авыл җирлегендә грунт катламын бозу яки камилләштерү юлы белән җир катламын алу, грунт җәю яки камилләштерелгән юллар һәм тротуарлар җәю (салу) белән бәйле эшләр.

җирле әһәмияттәге автомобиль юлы – транспорт чаралары хәрәкәте өчен билгеләнгән һәм автомобиль юлына бүлеп бирелгән полоса чикләрендәге җир

кишәрлекләрен, аларда яки алар астында урнашкан конструктив элементларны (юл полотносы, юл өслеге һәм шуңа охшаш элементлар), технологик өлеше булган юл корылмаларын – саклагыч юл корылмалары, ясалма юл корылмалары, автомобиль юлларын төзекләндерү элементларын – үз эченә алган транспорт инфраструктурасы объекты;

җирле әһәмияттәге юлларны карап тоту-юл, юл корылмаларының, юлларны комплексны төзекләндерү элементларының транспорт-эксплуатация халәтенә булышлык итүче эшләр комплексы;

инженерлык коммуникацияләре – авыл җирлеге территориясендә булган яки төзелүче суүткәргеч, канализация, җылылык, торба үткәргечләр, электр тапшыру линияләре, элемтә һәм башка инженерлык корылмаларыннан торган тәэмин итү челтәрләре;

йорт алды территориясе - яшелләндерү һәм төзекләндерү элементлары булган күпфатирлы йорт урнашкан җир кишәрлеге, әлеге йортка хезмәт күрсәтү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән һәм күрсәтелгән җир кишәрлегендә урнашкан башка объектлар;

йорт биләмәсе - ишегалды корылмалары булган индивидуаль торак йорт һәм әлеге йорт урнашкан җир кишәрлеге;

йорт яны территориясе-яшелләндерү һәм төзекләндерү элементлары булган, әлеге йортны хезмәт күрсәтү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән һәм әлеге җир кишәрлегендә урнашкан объектлар;

ишегалды корылмалары - җир кишәрлегендә урнашкан вакытлы ярдәмче корылмалар (базлар, күгәрчен кетәге, сарайлар һ.б.);

квартал эчендәге (җирле) юл - магистраль урамнардан торак йортлар төркемнәренә һәм кварталның башка урыннарына кадәр транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте өчен билгеләнгән автомобиль юлы;

килеп туган төзелешнең тышкы архитектур йөзен бозу - авыл җирлегендә барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектур йөзен саклау кирәклеген исәпкә алып, урнаштыруга рөхсәт ителә торган һәм рөхсәт ителми торган тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларының тибына һәм төренә карата таләпләрне, шул исәптән тышкы күренешкә яисә мондый конструкцияләрне урнаштыру урынына таләпләрне үтәмәү;

күрсәткечләр: - урамнарның, йортларның, подъездларның һәм фатирларның исемнәре, янгын гидранты, грунт геодезик билгеләре, магистраль һәм су үткәрү челтәре коелары камералары, канализация, җир асты газүткәргече корылмалары, полигонометрик билге, бина фасадына урнаштырыла торган инвалидлар өчен объектның үтемле булуы күрсәткечләре;

- туризм, мәгариф объектлары, дәүләт һәм муниципаль учреждениеләрнең урнашу урыны турында гомумиләштерелгән мәгълүматны үз эченә алган, аерым торучы стелалар рәвешендә урнаштырыла торган күрсәткечләр;

массакүләм йөрү корылмалары - гомуми мәйданы 1500 кв. метрдан артып китә торган сәүдә объектлары, административ биналар, күпфункцияле үзәкләр, җәмәгать туклануы предприятиеләре, тамаша объектлары (мәдәни, спорт, театр, күңел ачу);

махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләр-санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратларны яшелләндерү, үсентеләр питомниклары**;**

махсус сакланылучы табигать территорияләре - табигать комплекслары һәм аеруча табигатьне саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм савыктыру әһәмиятенә ия булган, җирле үзидарә органнары карарлары тарафыннан тулысынча яисә өлешчә хуҗалык файдалануыннан алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгеләнгән җир, су өслеге һәм алар өстендәге һава киңлеге участоклары;

махсуслаштырылган оешмалар-төзелгән муниципаль контрактлар нигезендә авыл җирлеге территориясен төзекләндерү өлкәсендә эшчәнлекнең махсус төрләрен гамәлгә ашыручы төрле оештыру-хокукый формадагы юридик затлар;

мәгълүмат тапшыруның динамик ысулы-мәгълүматны электрон

чыганаклардан һәм таблодан файдаланып тапшыру ысулы, ул мәгълүмат алмашуны күздә тота;

пыялалы фасад-фасадның бөтен яссылыгын яисә аның шактый өлешен биләп торган тоташ пыяладан эшләнгән фасад

рөхсәтсез чүплек-юридик яисә физик затлар эшчәнлеге барышында барлыкка килгән каты көнкүреш калдыкларын, зур габаритлы, төзелеш калдыкларын, башка чүп-чарны рөхсәтсез ташлау (урнаштыру) яки туплау (урнаштыру) (50 кв. м дан артык мәйданда һәм 30 куб. м дан артык күләмдә);

санитарная очистка территории - сбор с определенной территории, вывоз и утилизация (обезвреживание) твердых бытовых и крупногабаритных отходов;

стационар булмаган сәүдә объекты-ул, күчмә корылмалардан тыш, җир участогы белән тыгыз бәйләнмәгән вакытлыча корылмадан яки вакытлыча корылмадан торган сәүдә объекты (павильон һәм киоск);

суперграфика-фасадларның архитектур-сәнгатьчә бизәлеше алымнарының (рәсем, орнамент, барельеф, мозаика) берсе, ул аның визуаль карашын көчәйтә;

тактиль өслек - өске катлам фактурасының сизелерлек үзгәреше булган өслек;

территорияләрне җыештыру - җитештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чарны, карны махсус билгеләнгән урыннарга җыюга, алып китүгә бәйле эшчәнлек төре, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлдерелгән башка чаралар;

территорияләрне карап тоту-биналар, корылмалар фасадларын, кече архитектура формаларын, киртәләрне, төзелеш мәйданчыкларын, яшел утыртмаларны, җир асты инженерлык коммуникацияләрен һәм аларның конструктив элементларын, җир кишәрлегендә урнашкан транспорт инфраструктурасы объектларын үз вакытында ремонтлау һәм карап тоту белән бәйле чаралар комплексы;

территорияне төзекләндерү - гражданнарның яшәү шартларын яхшыртуга, авыл җирлеге территориясенең санитар һәм эстетик торышын яхшыртуга, авыл җирлеге территориясен һәм аның территориясендә урнашкан объектларны, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, җир участокларын, биналарны, корылмаларны, тирә-юньдәге территорияләрне карап тотуга һәм яхшыртуга юнәлтелгән әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән чаралар комплексын тормышка ашыру эшчәнлеге;

төзекләндерү элементлары-декоратив, техник, планировка, конструктив җайланмалар, яшелләндерү элементлары, төрле җиһазлар һәм рәсмиләштерү элементлары, шул исәптән бина, корылма фасадлары, кече архитектура формалары, стационар булмаган объектлар, тышкы мәгълүмат урнаштыру чаралары һәм территорияне төзекләндерүнең состав өлеше буларак кулланыла торган күрсәткечләр.

төзекләндерүне торгызу - юлларның, хуҗалык проездының, тротуарның бөтен киңлегенә сыйфатлы асфальт түшәмәне торгызуны, бордюр ташын кире урнаштыруны, туфракның уңдырышлы катламын торгызуны, газон үләннәре чәчү һәм бозылган яшел үсентеләр утыртып газоннарны ремонтлауны, реклама конструкцияләрен һәм төзекләндерүнең башка элементларын үз эченә алган эшләр комплексы;

түбәне яшелләндерү-архитектура-ландшафт объектлары (газон, чәчәк түтәлләре, бакчалар, агачлар һәм куаклар белән мәйданчыклар һ. б.) төзү өчен бина һәм корылмаларның түбәләрен куллану;

тышкы мәгълүмат чарасын урнаштыру проекты (паспорты) - төзекләндерү элементының тышкы кыяфәтен һәм төгәл урнашу урынын билгели торган һәм аны идентификацияләү өчен кирәкле башка белешмәләрдән торган Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Башкарма комитетының муниципаль хокукый акты белән расланган, билгеләнгән формадагы документ;

тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы (элмә) - оешма урнашкан урында һәм (яисә) турыдан-туры товарны гамәлгә ашыру урынында урнашкан, биналарны

һәм корылмаларны мәгълүмати рәсмиләштерү максатларында хезмәт күрсәтелә торган, шул исәптән, капиталь булмаган мәгълүматны кулланучыларга "Кулланучылар хокукларын яклау турында" Федераль закон нигезендә мәҗбүри булган мәгълүматны җиткерү өчен, ә атап әйткәндә, оешманың фирма атамасы (исеме), аның урнашкан урыны (адресы) һәм аның эш режимы турындагы мәгълүматны, шулай ук законны урнаштыру мәҗбүрилеге яки эш әйләнеше гадәте аркасында урнашкан яисә реклама белән бәйле максатларны эзәрлеклəми торган мәгълүматны үз эченә алган мәгълүматны кулланучыларга җиткерү өчен.

тышкы яктырту - караңгы вакытта авыл җирлегенең магистральләрен, урамнарын, мәйданнарын, паркларын, скверларын, бульварларын, ишегалларын һәм җәяүлеләр юлларын яктырту өчен билгеләнгән элементлар җыелмасы;

ут тартмасы-тышкы мәгълүмат чарасын әзерләү ысулы, бу вакытта конструкция бердәм күләм яки эчке яктылык белән берничә күләмле элементлардан гыйбарәт;

утның тышкы ысулы - ераклыкта урнаштырылган яктылык чыганагы тарафыннан яктыртыла торган мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы**;**

фасад-бинаның тышкы ягы (төп, ян, ишегалды). Бинаның төп фасады күз күременә иң зур зонага ия; кагыйдә буларак, магистраль һәм / яки башка әһәмияткә ия урамнарга юнәлдерелгән;

фасадның архитектур үзенчәлекләре - бинаның фасадның, шәһәр төзелеше мохитенең конструктив һәм эстетик сыйфатларын чагылдыра торган аермалы характеристикалары (стиль һәм композицион бөтенлек, ритм, ярашлылык һәм пропорциональ булу, визуаль кабул итү, ачык һәм ябык киңлекләр балансы);

фон конструкцияләре-тышкы мәгълүмат чараларын эшләү ысулы, хәрефләр, билгеләнешләр һәм декоратив элементлар фон өслегендә урнашкан;

фонсыз конструкцияләр - тышкы мәгълүмат чараларын әзерләү ысулы, корылма аерым хәрефләрдән, билгеләрдән, тамгалардан, декоратив элементлардан тора;

фриз-фасад яки козырька-горизонталь полоса рәвешендәге декоратив үрнәк элемент;

фронтон - бинаның фасадының соңгы кат тәрәзәләренең югарыгы билгеләреннән яисә чыгып торучы элементлардан фасадның өске ноктасына кадәр үлчәнгән түбәдән югарырак күтәрелүче йомгаклау өлеше;

чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр-предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр, торак кварталларның яшелләндерелгән территорияләре;

яктыртуның ачык ысулы - яктылык чыганагының аны тарату өчен каршылыклары булмаган мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы;

яңгыр канализациясе- өстән ява торган (яңгыр, кар) суларны юу һәм дренаж суларын транспортировкалау өчен билгеләнгән технологик яктан бәйле инженерлык корылмалары (улаклар, яңгыр сулары, лотоклар һәм торбалар) комплексы;

яшел утыртмалар - табигый һәм ясалма килеп чыккан агач-куаклык һәм үләнчел үсемлекләре җыелмасы (паркларны, урманнарны, махсус сакланылучы табигать территорияләрен, бульварларны, скверларны, бакчаларны, газоннарны, чәчәклекләрне, шулай ук аерым торучы агачларны һәм куакларны да кертеп);

яшелләндерү - үсемлек компонентларын актив кулланып муниципаль берәмлек тирәлеген формалаштыруны тәэмин итә торган территорияне төзекләндерү һәм ландшафт оешмасы элементы, шулай ук инженерлык әзерлегенең төрле төрләре буенча эшләр үткәрүгә (вертикаль планлаштыру, терраслау, кронирование һ.б.) бәйле комплекслы процесс һәм яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү: турыдан-туры агач утырту, шул исәптән эре үлчәмнәр, куаклыклар, үләнчел газоннар, чәчәклекләр, альпинарийлар һәм рокарилар булдыру, махсуслаштырылган бакчалар төзү һ.б.лар төзү белән бәйле комплекслы процесс;

II. Территорияләрне төзекләндерү, карап тоту һәм җыештыру буенча гомуми таләпләр

7. Авыл җирлегенең бөтен территориясе һәм анда урнашкан барлык биналар (торак йортларны да кертеп) һәм корылмалар (алга таба - биналар, корылмалар) төзекләндерелергә, карап тотылырга һәм җыештырылырга тиеш.

8. Гомуми файдаланудагы территорияләрне, шул исәптән җир кишәрлекләрен, җирле әһәмияттәге мәйданнар, урамнар, юллар, җирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буе, скверлар, бульвар, пляжлар, башка объектлар биләгән җир кишәрлекләрен карап тотуны һәм җыештыруны оештыруны вәкаләтле органнар үз вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашыра.

9. Физик һәм юридик затлар, оештыру-хокукый рәвешләренә бәйсез рәвештә, үз милке хокукындагы җир кишәрлеген, бүтән тапшыру яисә мәҗбүри хокуктагы (алга таба - җир кишәрлекләре хокукына ия булганнар) җир кишәрлеген, шулай ук гамәлдәге законнарда һәм әлеге Кагыйдәләрдә каралган күләмдә биналарны, корылмаларны, махсус оешмаларны үз акчалары исәбеннән мөстәкыйль рәвештә яисә җәлеп итү юлы белән карап тоталар һәм җыештыралар.

Әгәр бина, корылма милек хокукында яки башка әйбер яки мәҗбүри хокукта берничә затка караса, җыештырылырга тиешле территория милек хокукындагы өлешкә яки күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә билгеләнә.

Әгәр җир участогы территориясендә төрле затларга караган берничә бина, корылма булса, территорияне карап тоту һәм җыештыру чикләре якларның килешүе белән билгеләнә ала.

Килешү булмаган очракта, җыештырылырга тиешле территория барлык милекчеләр яки башка биналар, корылмаларның хуҗалары (кулланучылар) арасында тигез өлешләрдә билгеләнә.

Физик яки юридик зат карамагында булган җир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, биләмәдәге җир кишәрлегенең фактта килеп туган чиге буенча, шулай ук тирә-юнь территориясе чистартылырга тиеш.

Бина, корылма милек хокукында яки башка әйбер яки мәҗбүри хокукта булган очракта, фасадның эчтәлеге яклар килешүе белән билгеләнә ала.

Килешү булмаса, фасадның эчтәлеге милек хокукындагы өлешкә яки күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә гамәлгә ашырыла.

10. Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын карап тоту һәм җыештыру муниципаль заказ урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге эш төрләрен уздыруга конкурста җиңгән махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

11. Күпфатирлы йортларның йорт яны территорияләрен һәм тирә - юньдәге территорияләрне карап тоту һәм җыештыру күпфатирлы йортлар белән идарә итү ысулларының берсе: торак милекчеләре ширкәте яки торак кооперативы яки башка махсуслаштырылган кулланучылар кооперативы, идарәче оешма, күпфатирлы йортта гомуми милекне карап тоту һәм ремонтлау эшләрен башкаручы затлар, күпфатирлы йорт белән турыдан - туры идарә иткәндә әлеге йортта биналарның милекчеләре (алга таба-идарәче оешмалар) тарафыннан башкарыла.

12. Индивидуаль торак йортлар территорияләрен һәм якын-тирә территорияләрне карап тоту һәм җыештыру мондый йортларның милекчеләре (яллаучылар) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

13. Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементлары артыннан карап тоту гамәлгә ашырыла:

1) бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә-милекчеләр яки башка хокукка ия булучылар;

2) гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә - муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча белешмәләр җитештерүгә конкурс откан вәкаләтле орган яисә махсуслаштырылган оешма;

3) чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр (предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр) һәм махсус билгеләнештәге

яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә (санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) - әлеге объектларның хуҗалары;

4) йорт яны территорияләре чикләрендә-күпфатирлы йортларда торак биналарның милекчеләре яки идарәче оешмалар;

5) җир өсте коммуникацияләренең, шул исәптән электр челтәрләренең, яктырту челтәрләренең, радиолинийларның сак зоналарында-күрсәтелгән коммуникацияләрнең хуҗалары;

6) җир асты коммуникацияләренең саклау зоналарында (урнаштыру рөхсәт ителгән очракта) - әлеге коммуникацияләрнең хуҗалары.

14. Урамнардан һәм юллардан грунт һәм өслек суларын читкә җибәрү өчен билгеләнгән кюветларны, торбаларны, дренаж корылмаларын чистарту һәм җыештыру, яңгыр канализацияләре коллекторларын һәм су сиптерү коеларын чистарту аларны гамәлгә ашыручы оешмалар тарафыннан башкарыла.

15. Җәмәгать бәдрәфләрен урнаштыру һәм тоту тәртибе гамәлдәге законнар, санитар кагыйдәләр һәм нормалар нигезендә билгеләнә.

Бәдрәфләрнең санитар һәм техник торышын аларның милекчеләре, хуҗалары, арендалаучылар яки махсуслаштырылган оешмалар, аларга хезмәт күрсәтүчеләр тәэмин итеп торалар.

16. Төзекләндерү эшләрен башкару вакыты, объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәэмин итүне исәпкә алып, эшләр заказчысы тарафыннан билгеләнә.

17. Физик һәм юридик затлар тарафыннан Авыл җирлеге территориясен карап тоту һәм җыештыруга бирелгән җир участогы чикләре (җир участогы билгеләнгән тәртиптә теркәлмәгән очракта, фактта килеп туган җир участогы чиге буенча) биналар һәм корылмаларның хуҗаларының әлеге Кагыйдәләрнең VIII бүлеге нигезендә тирә-юне территорияләрне төзекләндерүдә катнашу тәртибе нигезендә билгеләнә.

18. Вәкаләтле органнар авыл җирлеге территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, билгеләнгән вәкаләтләр кысаларында карап тоту һәм җыештыру эшләрен башкаруны контрольдә тота.

III. Биналар, корылмалар һәм алар урнашкан җир кишәрлекләрен карап тоту, фасадларны һәм коймаларны, юлларны, индивидуаль торак йортларны, яңгыр канализациясе челтәрләрен, карау һәм яңгыр сулары коеларын, су бүлү корылмаларын, элемтә техник чараларын, тышкы яктырту объектларын, кече архитектура формаларын, стационар булмаган объектларны, төзелеш эшләрен башкару урыннарын, җирләү урыннарын, автотранспорт чараларын озак һәм кыска сроклы саклау стоянкаларын карап тоту буенча таләпләр.

Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан җир кишәрлекләрен карап тоту буенча гомуми таләпләр

19. Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан җир кишәрлекләрен карап тотуны милекчеләре яисә башка хокук ияләре үзләре яисә махсуслаштырылган оешмаларны үз акчалары исәбеннән җәлеп итү юлы белән башкаралар.

20. Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан җир кишәрлекләрен карап тоту - биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан җир кишәрлекләрен төзекләндерүне үз эченә ала:

1) биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту;

2) җир кишәрлеген җыештыру һәм санитар-гигиеник чистарту

3) гражданнар, оешмалар һәм шәхси эшмәкәрләр эшчәнлеге нәтиҗәсендә барлыкка килә торган җитештерү һәм куллану калдыкларын җыю һәм чыгару;

4) җир кишәрлегендә урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту.

21. Биналарның, корылмаларның тышкы кыяфәтенә карата гомуми таләпләр:

21.1. бина, корылмаларның фасадлары өчен төп шарт булып архитектура-

сәнгать образының, материалларның һәм төсләрнең стиль бердәмлеге тора.

Фасадның локаль участоклары, детальләр, элементлар һәм өстәмә җиһазлар комплекслы карар нигезендә урнаштырылырга тиеш. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары, гамәлгә кую такталарыннан, режим табличкаларыннан тыш, паспорт нигезендә урнаштырылырга һәм эксплуатацияләнергә тиеш;

21.2. төс фасадның характеристикаларына һәм стиль чишелешенә, объектның функциональ билгеләнешенә, әйләнә-тирә мохиткә туры килергә тиеш;

21.3. урамга караган йортларның торецлары (ян як фасадлары), дивар һәм арка юлларының түшәмәләре тулысынча фасад төсенә буяла;

21.4. бина, корылмаларның фасадының төзелеш өлешендә, декоратив бизәлештә һәм инженерлык элементларында күренеп торган зыяннар булырга тиеш түгел һәм алар тиешле эстетик халәттә булырга тиеш. Бина фасадының зыян күргән урыннарын буяу - фасадның гомуми мәйданының 1% тан артмаска тиеш;

21.5. биналарның фасадларын, аерым детальләрне бетерү яисә үзгәртү белән бәйле корылмаларны үзгәртү норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә рөхсәт ителә;

21.6. Бинаның фасадының төсләр гаммасы бинаның фасадларының төсләр чишелеше паспорты нигезендә билгеләнә һәм билгеләнгән тәртиптә килештерелә. Бинаны, корылманы эксплуатацияләгәндә яисә ремонтлаганда төсләр тонын үзгәртү рөхсәт ителми;

21.7. мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан биналарның фасадларын бизәү, мәдәни мирас объектларын саклау, куллану, популярлаштыру һәм дәүләт тарафыннан саклау өлкәсендәге законнар һәм мәдәни мирас объектларын саклау зоналары проекты нигезендә, мәдәни мирас объектларын саклау, куллану, популярлаштыру һәм дәүләт тарафыннан саклау өлкәсендә вәкаләтле органнар белән килешенеп башкарыла һәм биналарның архитектурасы стилендә, шул исәптән урамнардагы төзелешләрнең гомуми стилендә башкарыла;

21.8. фасадларны буяу штукатур, түбә ябу һәм әвәләп ясау эшләрен кабул иткәннән соң гына һәм бинаның фасадларының төсле карары паспорты нигезендә башкарыла;

21.9. ремонттан соң, яңадан җиһазландырылганнан һәм буяудан соң фасадларны кабул итү кабул итү комиссиясе тарафыннан башкарыла.

Биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту

22. Биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту үз эченә ала:

22.1. фасадларны, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырекларын, балкон һәм лоджий коймаларын, кәрнизләрне, болдыр һәм башка баскычларны, витрина, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны үз вакытында ремонтлауны, торгызуны, һәм аларны буяуны;

22.2. водостокларның, су агып җыела торган торбаларның һәм улакларның төзек халәттә булуын һәм карап тотылуын тәэмин итү;

22.3. ярыкланы, уемнарны,җөйләрне томалап кую яисә сүтеп ташлау, герметиклаштыру;

22.4. керү төркемнәрен, отмосткаларны, цоколь тәрәзәләрен һәм подвалларга керү юлларын торгызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту;

22.5. фасадта урнаштырылган электр яктырткычын төзек хәлдә тоту һәм аны караңгы төшү белән кабызу;

22.6. фасадларны, шул исәптән фасадлар элементларын, аларның торышына һәм эксплуатацияләү шартларына бәйле рәвештә үз вакытында чистарту һәм юдыру;

22.7. тәрәзәләрне һәм витриналарны, элмә такталарны һәм күрсәткечләрне вакытында юу;

22.8. язулардан, рәсемнәрдән, игъланнардан, плакатлардан һәм башка мәгълүмат-басма продукциядән, шулай ук граффитидан чистарту.

23. Карап торырга тиешле биналарның һәм корылмаларның фасад

элементлары составына керә:

1) подвал бүлмәләренә һәм чүп-чар камераларына приямкалар, керү юллары;

2) керү төркемнәре (баскычлар, мәйданчыклар, култыксалар, ишек өстендәге козыреклар, коймалар, ишекләр һ.б.);

3) цоколь һәм отмосткалар;

4) диварлар яссылыгы;

5) фасадның чыгып торучы элементлары (балкон, лоджий, эркер, кәрнизләр һ.б.);

6) вентиляция һәм төтен торбаларын да кертеп, рәшәткәләрне, түбәгә чыгуны һ.б. киртәләүче түбәләр;

7) архитектур детальләр һәм облицовка (тышы) ((декоратив-сәнгать бизәлеш элементлары, колонналар, пилястралар, розеткалар, капительләр, фризлар, пояскалар һ. б.);

8) су торбалары, бүрәнкәләрне дә кертеп;

9) парапет һәм тәрәзә рәшәткәләре, коймалар;

10) тәрәзәләрнең, балконнарның металл бизәлеше, чынып торган цоколь өлешләре һ.б.

11) асылмалы металл конструкцияләр (флагтоткычлар, анкерлар, янгын баскычлары, вентиляция җиһазлары һ.б.);

12) панельләр һәм блоклар арасындагы горизонталь һәм вертикаль җөйләр (эре панельле һәм эре блоклы биналарның фасадлары);

13) пыяла, рамнар, балкон ишекләре;

14) биналар янәшәсендәге стационар киртәләр.

24. Биналарның, корылмаларның, кушып төзелгән торак булмаган биналарның милекчеләре, башка хокук ияләре, һәм тиешле вазыйфалар йөкләнгән башка затлар:

24.1. кирәк булган саен, елга бер тапкырдан да ким түгел, махсус техника һәм методика буенча юдырту кулланып, фасадларны чистарталар һәм юалар;

24.2. кирәк булган саен, елга ике тапкыр, язын (җылыту системаларын сүндергәннән соң) һәм көзен (җылыту сезоны башланганчы), тәрәзәләрне, балконнар ишекләрен һәм лоджийларны, керү ишекләрен, кагыйдә буларак, химик чаралар белән чистарталар һәм юалар;

24.3. агымдагы ремонтны уздыралар, шул исәптән фасадның буяу да күздә тотыла (фасадның факттагы торышын исәпкә алып, 5-6 ел эчендә вакыт аралыгында ремонт башкарыла);

24.4. фасадның аерым элементларын (цоколь, өйалдын (болдыр), басма, приямкалар, керү ишекләрен, капка, цоколь тәрәзәләрен, балконнар һәм лоджийларны, су агызу торбаларын, һәм башка конструктив элементларны) төзекләндерәләр.

Бер хәлдә тотучы ремонт (поддерживаюий ремонт) кимендә өч елга бер мәртәбә үткәрелә. Фасадларның конструктив элементлары һәм бизәлеше тузган саен торгызылырга яисә кинәт зарарлану шартлары барлыкка килгәндә (аварияләр, стихияле бәла-казалар, янгын һ.б.) әлеге хәлләр туктатылганнан соң ике ай эчендә торгызылырга тиеш;

24.5. чыгып торучы конструкцияләр җимерелү ихтималы булган очракта, сак-кисәтү чараларын башкаралар (коймалар, сеткалар урнаштыру, элементның җимерелә торган өлешен демонтажлау һ.б.);

24.6. Мондый вывеска эксплуатацияләнмәгән (арендатор (субординатор) төшеп калган) яки бинаның фасадын үзгәрткән очракта, тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын сүтәләр.

25. Фасадларны эксплуатацияләгәндә рөхсәт ителми:

25.1 бина һәм корылмаларның фасадлары өслегенә зыян китерү (пычрату): су агу, буяу кубу, ярыклар булу, штукатурка, тышлау өлеше кубу, кирпеч өемен зарарлау, тимер-бетон конструкцияләрнең саклагыч катламын катлау һ. б.

25.2. биналарның һәм корылмаларның архитектур һәм сәнгати-скульптур детальләрен бозу яисә зыян күрү(аларның булуы проект документациясе белән

каралган очракларда булмау): колонналар, пилястра, капительләр, фризлар, барельефлар, орнаментлар, мозаик, нәфис бизәкләр һ.б.ш.);

25.3. панельара ялганышларның герметизациясен бозу;

25.4. штукатуркаларның, облицовкаларның, фасадларның, биналарның яисә корылмаларның цоколь өлешенең бизәкле катламының зарарлануы (кубуы, пычрануы), шул исәптән тәрәзә, керү приямкалары конструкциясенең төзексезлеге;

25.5. чыгып торучы элементларның зарарлануы (пычрануы): балконнар, лоджий, эркерлар, тамбурлар, кәрнизләр, козыреклар һ. б;

25.6. балконнар, лоджий, парапетлар киртәләренең җимерелүе (булмау, пычрану) һ. б.;

25.7. әлеге бина өчен билгеләнгән проект колер паспортына туры килмәгән төс белән фасадны һәм аның элементларын бизәү һәм буяу;

25.8. вәкаләтле орган белән килештермичә проспект, урам, тыкрык, мәйдан, бина, корылма номерлары, корпус номерлары күрсәткечләрен урнаштыру һәм эксплуатацияләү;

25.9. бинаның фасадын һәм (яки) түбәсен, флаглар тотучыларның корылмаларын, флагштокларны вәкаләтле орган белән килештерелгән проекттан башка урнаштыру һәм эксплуатацияләү;

25.9(1). бинаның фасадында һәм (яисә) түбәсендә, вәкаләтле орган белән килештерелгән паспортсыз тышкы мәгълүмат урнаштыру чаралары корылмаларын урнаштыру һәм эксплуатацияләү, гамәлгә кую такталарыннан, режим такталарыннан тыш,

25.9(2). ясалма яшелләндерү куллану;

25.10. билгеләнгән тәртиптә килештермичә һәм рөхсәт алмыйча яңа архитектура детальләрен алу, алыштыру яки урнаштыру, булган проемнарны ябу яки яңаларын урнаштыру, тәрәзә формасын үзгәртү, яңа балконнар һәм лоджияләр, эркерлар урнаштыру, балконнар арасында киңлек төзү;

25.11. мәдәни мирас объектларыннан тыш, бина, корылмаларның фасадларын тышлау өчен (күпфатирлы йортлар, җитештерү, склад, индивидуаль торак төзелеше балконнары коймаларыннан тыш), гомуми файдаланудагы территориядә (шул исәптән мәйданнар, урамнар, машина юллары, яр буйлары, гомуми файдаланудагы су объектларының яр буе полосалары, скверлар, бульварлар) фасадларга чыга торган биналарны, корылмаларны (төзелеш биналарыннан тыш) чикләү өчен, профнастил, сайдинг, металл профильләр, металл листлар һ.б. шундый материаллар куллану;

25.12. җимерелгән яки зыян күргән архитектура детальләрен торгызуга кадәр фасадларның буяв;

25.13. фасадларны өлешчә бизәү (биналарның беренче катларын тулысынча буяп бетерү искәрмә булып тора)

25.14. төсләр чишелешен, рәсем, үрелешләр (переплет) калынлыгын һәм фасадларның, шул исәптән тәрәзәләр һәм витриналар, ишекләр, балконнар һәм көймәләрнең, фасадның гомумархитектура карарына туры килми торган башка элементлары һәм җайланмаларының калынлыгын ирекле үзгәртү;

25.15. гамәлдәге козырькаларның һәм түбәләрнең декоратив чишелешен һәм тышкы кыяфәтен бозучы бина һәм корылмаларның фасадларын өстәмә элементлар һәм җайланмалар белән җиһазлау;

25.15(1). фриз җайланмасы, конструкциягә (каркас, фасад, стеналар) беркетелгән элементлар белән фасад бизәлеше, шулай ук төс буенча фриз, козырек, бизәкләр белән туры килми торган ныгытмаларны (планкалар, почмаклар, профильләр) яшерүче кушылмалар куллану;

25.16. гомуми файдалану территорияләреннән чыга торган һәм тикшерелә торган фасадлы биналарда һәм корылмаларда тавыш үткәрми торган металл полотнолар урнаштыру, фасадның архитектур чишелешенә, фасадтагы башка керү юлларының характерына һәм төсләренә уры килми торган ишек тутырмаларын урнаштыру;

25.17. фасад яссылыгына карата проемеда ишек блогының урнашу урынын

үзгәртү;

25.18. тәрәзә һәм ишек тартмасы һәм проем арасындагы фасадның тышкы кыяфәтен начарайта торган сыйфатсыз җөйләр кую;

25.19. ирекле рәвештә үтәкүренмәлелекне үзгәртү, пыяла өслегеен буяу һәм декоратив пәрдә (пленка) белән каплау, стеклоблок белән алыштыру;

25.20. фасад, түбә, бина стеналары һәм корылмаларның элементларын (төтен чыгу, вентиляция, телевидение һәм радионы кабул итү системалары антенналары, үткәргеч радиотапшырулар челтәрләре стойкалары, фронтоннар, козыреклар, ишекләр, тәрәзәләр, парапетлар, янгынга каршы баскычлар, яшенүткәргеч элементлары һ.б.) асылмалы элемтә линияләрен һәм һава-кабель кичүләрен (переход) беркетү сыйфатында куллану;

25.21. рөхсәттән башка балкон, лоджийларны үзгәртү, урамга биналарның урамга чыга торган төп фасадлары тәрәзәләренең тышкы ягында, балконнарда, лоджийларда келәмнәр, киемнәр элү, шулай ук аларны йорт кулланылышының төрле предметлары белән тутыру;

25.22. архитектур детальләрдә, декор элементларында, кыйммәтле архитектур бизәкле өслекләрдә тышкы кондиционерлар һәм антенналар урнаштыру, шулай ук архитектур өслекләрне зарарлауга китерә торган ныгытмалар кую;

25.23. фасадның гамәлдәге декоратив, архитектура һәм сәнгать элементларын керү төркемнәрен урнаштырганда керү төркеме элементлары, яңа бизәкләү һәм реклама белән капларга;

25.24. афишалар, белдерүләр, плакатлар һәм башка мәгълүмати-басма продукцияне фасадларда, тәрәзәләрдә (шул исәптән тәрәзә уемының эчке ягында), биналар һәм корылмаларның ишекләрендә (шул исәптән ишек өслегенең эчке ягында һәм ишек уемында) куллану максатларында элү һәм ябыштыру;

25.25. бина һәм корылма фасадларының архитектур, төс чишелешен, аларның декоратив-сәнгати бизәлешен әлеге биналар, корылмалар милекчеләре, күпфатирлы йорттагы урыннар милекчеләре ризалыгын алмыйча үзгәртү;

25.26. тышкы кондиционерлар урнаштыру:

- кондиционерның тышкы һәм эчке блогын тоташтыручы чыбык урыныннан еракта;;

- конденсатның үзәкләштерелгән бүленүеннән башка.

26. Антенна-фидер җайланмаларын, радиореле станцияләрен, радиоҗиһазларны кабул итә торган радиорелей станцияләрен урнаштыру, спутник һәм эфир телевидениесе антенналары рөхсәт ителми:

26.1. Төп фасадларда;

26.2. брандмауэрларда, ишегалды һәм ян фасадларда;

26.3.биналарның һәм корылмаларның (манараларның, гөмбәзләрнең) силуэт төгәлләүләрендә, парапетларда, түбә коймаларында, вентиляция торбаларында;

26.4. фасадның почмак өлешендә;

26.5 Балконнар, лоджийларда.

27. Тышкы күзәтү видеочаралары түбә, козыреклар, балконнар, эркерлар астында, архитектур детальләрдән, декор, бизәлешнең кыйммәтле элементларыннан азат булган фасад участокларында урнаштырыла.

Колонналарда, фронтоннарда, карнизларда, пилястраларда, порталларда, козырекларда, балконнар цокольләрендә тышкы күзәтү камераларын урнаштыру рөхсәт ителми.

28. Рөхсәт ителә:

28.1. подъездларга керү юлында мәгълүмати стендлар урнаштыру;;

28.2. проект карары нигезендә биналар түбәсендә эфир телевидениесен коллектив кабул итү системаларының антенналарын һәм кабельләрен урнаштыру;

Күрсәткеч

29. Биналар, корылмалар фасадлары күрсәтмәләр белән җиһазланган булырга тиеш.

30. Урам исемнәре һәм йорт номерлары күрсәтелгән күрсәткечләр әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән урыннарда Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә дә урнаштырыла..

31. Урам һәм йорт номерлары күрсәткечләре фасадларда түбәндәгечә урнаштырыла:

- җир өслегеннән 2,5 м биеклектән 5,0 м дан да артмаган биеклектә;
- фасадның тышкы почмагыннан 1,0 м дан да артмый;
- витриналар, тәрәзәләр, архитектура детальләре һәм декоратив-сәнгати бизәлешләр капланмаска һәм ябылмаска тиеш;
- яктырту өчен ачык ысул кулланмыйча;
- фасадның архитектура үзенчәлекләрен исәпкә алып;
- фасадның төп һәм ян фасадында - фасадның уң ягында, әлеге Кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш;
- ишегалды фасадында-квартал эчендәге йөрү ягыннан;
- транспортның берьяклы хәрәкәте булган урамнарда - транспорт хәрәкәте юнәлешенә якын булган фасада ягында;
- фасад озынлыгы 100 м дан артык булганда - фасадның сул почмагында кабатлану белән;
- сәнәгать предприятиеләре коймаларында һәм корпусларында - төп керү ишегенең уңында;
- бердәм горизонталь һәм вертикаль күчәрне исәпкә алып.

32. Аерым торучы күрсәткечләрне (стелаларны) урнаштыру рөхсәт ителми:

- нейтраль төсләрдә (соры, кара, коңгырт яки кара төсләрнең башка төсләре) һәм (яисә) табигый (имитацияләүче натураль) материалларда;
- биеклеге 6,0 м дан артык;
- нигезне тирәнәйтмичә;
- урнаштыру тротуарның норматив киңлеген тарайтса, (шулай ук юлларда, автомобиль кую һәм машина кую урыннары өчен каралган урыннарда да);
- агач кәүсәләреннән 5,0 м якынрак булган урыннарда, җир кишәрлеге чикләрендә объект проектында каралган яшел утыртмалар (агачлар, куаклар) урынына;
- профнастил, тукыма материаллары әзерләгәндә, беркетүнең ачык ысулларын кулланып;
- мәгълүмати кырда фоторәсем белән;
- парковка урыннары саны турындагы мәгълүматтан тыш, мәгълүматны тапшыруның динамик ысулын кулланып.

33. Подъезд һәм фатир номерларының күрсәткечләре ишек уемы өстендә яки ишек проемын тутыру импостында (горизонталь табличка) яки ишек проемыннан 2,0-2,5 метр биеклектә урнаштырыла.

34. Янгын гидрантлары, полигонометрик билгеләр урнашкан күрсәткечләр, геодезик билгеләрнең урнашу күрсәткечләре биналарның цокольләрендә, магистраль камераларында һәм су үткәргеч һәм канализация челтәрләре коеларында урнаштырыла.

35. Янгын гидрантларының, полигонометрик билгеләрнең күрсәткечләрен , геодезик билгеләрне урам исеме, йортларның номерлары күрсәткечләре белән янәшә урнаштыру, шулай ук архитектур детальләрдә, декоратив-сәнгати бизәлештә, пыялалы өслектә, капка, ишек күрсәткечләрендә урнаштыру рөхсәт ителми.

36. Күрсәткечләрне чисталыкта һәм төзек хәлдә тотарга кирәк.

Керү төркеме (узеллар)

37. Инвалидлар һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен биналарны, корылмаларның керү төркемнәрен яктырту җиһазлары, өслекләрне үзара бәйләү элементлары (баскычлар һ.б.), (пандуслар, култыксалар һ.б.), чүп савытлары белән җиһазландыру зарур.

Пандус горизонталь ярыклардан башка кытыршы текстуралы материалдан башкарылырга тиеш. Пандуслар киртәләү конструкцияләре булмаган очракта, биеклеге 75 мм булган киртә ббортлы һәм култыксалар каралган. Бордюрлы пандусының авышлыгы 1:12 кабул ителә.

Пандус борылганда яки аның озынлыгы һәр 9 метрдан да ким булмаган вакытта 1,5 х 1,5 метрлы горизонталь мәйданчыкларны күздә тотарга киңәш ителә. Төшкәннән соң, горизонталь мәйданчыкларда дренаж җайланмаларын проектларга кирәк. Пандус башында һәм ахырында юлның горизонталь участокларын тирә-юньдәгеләрдән аерылып торган текстура һәм төс белән башкарырга кирәк.

Баскычның ике ягында яки пандуста стенадан 40 мм ераклыктагы түгәрәк яки турыпочмаклы киселештәге 800-920 мм биеклектә тоткалар кую каралган. Баскычларның киңлеге 2,5 м һәм аннан да киңрәк булганда, бүлүче тоткалар кую күздә тотыла. Култыксалар озынлыгы һәр яктан караганда пандус яки баскычның озынлыгыннан 0,3 метрга күбрәк билгеләнә.Тотка конструкциясе кулның металл белән орынуын булдырмаска тиеш.

38. Керү төркемнәрен проектлаганда, эксплуатацияләгәндә, биналарның, корылмаларның фасадларын яңартканда, үзгәрткәндә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

38.1. фасадның гамәлдәге декоратив, архитектура һәм сәнгать элементларын керү төркеме элементлары, яңа бизәкләү һәм реклама белән ябу;

38.2. идән өсте тигезлеге гомуми файдаланудагы территорияләргә чыга торган фасадлардагы җир өсте тигезлегеннән 1,2 метрдан югарырак урнашкан биналарга керү җайланмасы;

38.3. җәяүлеләр хәрәкәтенә комачаулаучы терәк элементларын (колонналар, агып төшүчеләр һ.б.) урнаштыру;

38.4. бинаның бөтен фасадының комплекслы чишелешен исәпкә алып, проект документациясен эшләмичә ике һәм аннан күбрәк керү җайланмасы (булганнарын исәпкә алып);

38.5. урам-юл челтәрен тротуарлар зонасында җиңел конструкцияләрдән (баскычлар, пандуслар, болдырлар, яшелләндерү) керү төркеме элементларының минималь норматив киңлеге белән янәшә тротуарга урнаштыру;

38.6. җиңел конструкцияләрдән керүче төркемнәрнең кызыл сызыкларыннан читтә 1,5 м дан артыкка урнаштыру;

38.7. күпфатирлы йортта урыннар милекчеләре ризалыгын алмыйча, керү төркемен күпфатирлы йортта урнаштыру;

38.8. торак урын милекчесе ризалыгын алмыйча, керү төркеме өчен балкон куллану;

38.9. Күпфатирлы йортларда урнашкан торак булмаган биналарның керү төркемнәрен, вәкаләтле орган белән килештермичә, рөхсәтсез урнаштыру.

Түбә

39. Биналарның, корылмаларның түбәләре, су бүлү системасы элементлары, төтен чыга торган һәм вентиляция системаларының башлыклары төзек хәлдә булырга һәм теләсә нинди һава торышы шартларында йортларда һәм җәяүлеләр өчен куркыныч тудырмаска тиеш.

40. Кышкы вакытта биналарның милекчеләре һәм башка хокук ияләре, шулай ук күпфатирлы йортлар белән идарә итү карамагындагы идарә оешмалары тарафыннан түбәләрне, боздан һәм боз сөңгеләреннән үз вакытында чистартып тору оештырылырга тиеш. Түбәләрне җәяүлеләр зоналарына чыга торган якларда кардан чистарту участокларны киртәләп алу һәм барлык кирәкле саклык чараларын күреп, тәүлекнең якты вакытында гына башкарылырга тиеш. Калган түбәдән, шулай ук яссы түбәләрдән карны эчке ишегалды территорияләренә ташлау каралган. Түбәдән җәяүлеләр юлына ташланган, кар һәм боз кичекмәстән чистартылырга тиеш.

41. Кар һәм боз сөңгеләрен ыргытканда, түбәдә ремонт һәм башка эшләр башкарганда, биналарны, агач һәм куакларны, электр белән тәэмин итү һава

линияләрен, яктырту һәм элемтә линияләрен, юл билгеләрен, светофорларын, юл киртәләрен һәм җайланмаларын, декоратив бизәлешен һәм инженерлык элементларын саклауны тәэмин итә торган чаралар күрелергә тиеш. Күрсәтелгән элементлар зарарланган очракта, алар түбә ягын чистарткан һәм зыян иткән зат тарафыннан торгызылырга тиеш.

42. Биналарның, корылмаларның түбәләре, җәяүлеләргә һәм җәяүлеләр зоналарына ага торган суның турыдан-туры әләгүенә юл куймый торган суүткәргечкә ия булырга тиеш. Улак,, бүрәнкә, су агып төшә торган торбалар аерылгысыз булырга һәм җыелган су күләменең үткәрүенә исәпләнергә тиеш. Җәяүлеләр зоналары булган биналар ягына чыга торган су агып төшү торбалары, җәяүлеләр юлларыннан читкә чыгарылырга тиеш.

43. Рөхсәт ителми:

43.1. эксплуатацияләү өчен билгеләнгән түбәдә (көрәкләр, скрепкалар, ломлар), төзелеш материаллары, ремонт калдыкларын, файдаланылмый торган механизмнарны һәм башка предметларны саклау;

43.2. су торбалары чокырларына түбәләрдән кар, боз һәм чүп-чар ташлау.

Җир кишәрлекләрен карап тоту

44. Җир кишәрлекләре территорияләрен карап тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала::

44.1. көндәлек чүп-чардан, яфраклардан, кар һәм боздан чистартып тору;

44.2. юлларның, күперләрнең, урамнарның, тротуарларның, машина юлларының, җәяүлеләр территорияләренең юл өлеше капланмаларының бозга каршы материаллары белән эшкәртү;

44.3. кар көрәү һәм себерү;

44.4. кар һәм боз чыгару (кар-боз берәмлекләре);

44.5. контейнер мәйданчыкларын, барлык төр калдыклар өчен контейнерлар, чүп савытлары, эскәмияләр, кече архитектура формаларын һәм башкаларны чиста һәм техник яктан төзек хәлдә урнаштыру һәм тоту;

44.6. чүп-чар җыю камераларын, контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер мәйданчыкларын җыештыру, юу һәм дезинфекцияләү;

44.7. яңгырлы һәм карлы суларны чыгару;

44.8. каты көнкүреш, эре габаритлы һәм башка калдыкларны җыю һәм алып китү;

44.9. территориядә тузан басуны һәм һаваның дымлануын киметү өчен су сибү;

44.10. яшел утыртмаларның сакланышын тәэмин итү һәм аларны карау;

44.11. коммуналь билгеләнештәге объектларны, инженерлык коммуникацияләрен (корылмаларын), юлларны, тимер юл юлларын, күперләрне, җәяүлеләр өчен кичүләрне төзегәннән, реконструкцияләгәннән һәм ремонтлаганнан соң төзекләндерүнең бозылган элементларын торгызу, реставрацияләү, археологик һәм башка җир эшләре уздыру;

44.12. гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләре нигезендә күзәтү һәм яңгыр сулары агызу коеларының (яңгыр сулары канализациясе), җир асты коммуникацияләре коеларының (корылмаларның) эчтәлеге;

44.13. җир кишәрлекләре коймаларын тоту, шул исәптән җимерелгән (сүтелгән, юкка чыгарылган) биналарның, корылмаларның коймаларын урнаштыру һәм карап тоту, чит затлар территориясенә керү һәм (яисә) калдыкларны рөхсәтсез урыннарда урнаштыру мөмкинлеген юкка чыгаруны, шулай ук аларны пычрактан, кардан һәм мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартуны тәэмин итү.

44.14. Сосновский балтырганы милектә, аренда хокукында, яисә башка хокукта рәсмиләштерелгән җир кишәрлекләрендә ачыклаганда, физик затлар, шул исәптән шәхси эшмәкәрләр һәм юридик затлар тарафыннан үсемлекне юкка чыгару чараларын оештыруны үз эченә ала.

Юлларны карап тоту

45. Юлларны карап тотунымуниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге эш төрләрен үткәрүгә конкурс откан махсуслаштырылган оешмалар башкара.

46. Юлларны карап тоту үз эченә түбәндәгеләрне ала:

1) юллар, тротуарлар, ясалма юл корылмалары, квартал эчендәге машина юлларын ремонтлау;

2) тротуарлардан (җәяүлеләр зоналары, юллар) һәм юлларның, ясалма юл корылмаларыннан пычрак, чүп-чар, кар һәм боз җыештыру (кар);

3) юл өслекләрендә юу һәм су сибү;

4) газоннар һәм яшел утыртмаларны карау;

5) җәмәгать һәм тимер юл транспортының тышкы яктырту һәм контакт челтәре баганаларын ремонтлау;

6) кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;

7) ясалма юл корылмалары составына керә торган күзәтү һәм яңгыр сулары коеларын, уен каналарын һәм ачык лотокларны төзү, ремонтлау һәм чистарту

8) коймаларны, киртәләрне, турникетларны, кече архитектура формаларын төзү, ремонтлау һәм ел саен буяу;

47. Юл өслекләрен саклау максатларында түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

47.1. йөк ташу;

47.2. рельслар, бүрәнәләр, тимер балчыклар, торбалар, кирпечләрне төяү-бушату эшләрен башкарганда һәм аларны төзегәндә юл өслегенә ташлау;

47.3. каты өслекле авыл җирлеге урамнары буенча чылбыр йөрешле машиналар узу;

47.4. квартал эчендәге җәяүлеләр юллары, тротуарларда зур йөк транспортының хәрәкәте һәм туктап торуы;

47.5. юл өлешендә һәм тротуарларда төзелеш материаллары һәм төзелеш калдыкларын ыргыту һәм (яисә) складлау.

Шәхси торак йортларны тоту һәм территорияне төзекләндерү

48. Индивидуаль торак йортларның милекчеләре (яисә) яллаучылары (алга таба - торак йортлар хуҗалары), әгәр законда яисә шартнамәдә башкасы каралмаган булса:

48.1. торак йортларның, коймаларның (киртәләрнең) фасадларының, шулай ук йорт биләмәләре чикләрендә башка корылмаларның тиешле торышын тәэмин итәләр, аларны үз вакытында төзекләндерәләр һәм буйыйлар;

48.2. торак йортта урам исемнәре һәм йорт номерлары булуын тәэмин итәләр һәм аны төзек хәлдә тоталар;

48.3. йорт биләмәләре территориясен тәртиптә тота һәм янәшәсендәге территориянең тиешле санитар халәтен тәэмин итә;

48.4. йорт чикләрендә яшел үсентеләрне тәртиптә тоталар, куак һәм агачларны санитар таләпләрдә кисәләр, газүткәргечләрнең сак зонасында, кабельле һәм һава электр тапшыру линияләре һәм башка инженерлык челтәрләренең сак зонасында агачлар утыртылуга юл куймыйлар;

48.5. Канауларны һәм су агызыр өчен торбаларны чистарталар, язгы чорда кар сулары агып төшүне тәэмин итәләр;

48.6. транспорт, инженерлык коммуникацияләренә һәм корылмаларга керү, җәяүлеләр узу һәм яшел үсентеләрнең сакланышы тәэмин ителсен өчен якындагы территориядән чистартылган карны кирәкле рәвештә өяләр;

48.7. вәкаләтле орган белән йорт биләмәсе чикләренең биеклеген, тышкы кыяфәтен һәм төсен килештерәләр;

48.8. үзәкләштерелгән канализация, юынгыч чокыр, бәдрәф булмаганда бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә санитар нормалар нигезендә аларны даими рәвештә чистарталар һәм дезинфекциялиләр;

48.9. якындагы территориядә үлән чабымын җитештерәләр.
48.10. каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны билгеләнгән тәртип нигезендә үз вакытында җыеп алуны һәм чыгаруны тәэмин итәләр.
49. Шәхси торак төзелеше территориясендә рөхсәт ителми:
49.1. йорт биләмәләре чикләреннән читтәге киртәләр урнаштырырга;
49.2. йорт биләмәләре һәм алар янындагы территорияләрдә яфракларны, калдыкларның теләсә нинди төрләрен һәм чүп-чарны яндырырга;
49.3. йорт яны территориясендә күмер, тара, утын, зур габаритлы калдыклар, төзелеш материаллары өеп кую;
49.4. йорт яны территориясе артында транспорт чараларын юарга;
49.5. йорт корылмалары төзергә, йорт биләмәсе территориясе өчен чүп-чар чокырлары корырга;
49.6. әлеге территориягә үтеп керүне яисә махсус транспортны һәм урып-җыю техникасын үтеп керүне тоткарлый торган киртәләргә урнаштыру;
49.7. Территорияне төзекләндерү элементларын җимерергә һәм бозарга;
49.8. йорт биләмәләре территорияләрендә төзек булмаган транспорт чарасын сакларга;
49.9. Тирә-ягындагы территорияне теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә

Техник элемтә чараларының эчтәлеге

50. Биналарны инженер-техник тәэмин итү өчен билгеләнгән кабельле элемтә линияләрен, телевидение, радио, Интернет һәм башка шундый челтәрләрне урнаштыру җир асты юлы белән (траншеяларда, каналларда, тоннельләрдә) гамәлгә ашырыла.
51. Биналарга тышкы коммуникацияләрне башка ысул белән (һава, җир өсте) үткәрү, файдаланыла торган оешмаларның техник шартларын алу шарты белән, аларны җир астында урнаштыру мөмкин булмаган очракта гына рөхсәт ителә.
52. Асылмалы элемтә линияләрен һәм һава-кабель кичүләрен беркетү сыйфатында куллану рөхсәт ителми:
52.1. иҗтимагый һәм тимер юл транспортының контактлы челтәрләренең терәкләре һәм элементлары һәм тышкы яктырту терәкләре;
52.2. автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары: светофорларны, юл билгеләрен урнаштыру өчен билгеләнгән юл киртәләре, элементлар һәм конструкцияләр;
52.3. фасадларның элементлары, түбәләр, бина диварлары һәм корылмалар (төтен, вентиляция, телевидение һәм радионы күмәк кабул итү системалары антенналары, фронтоннар, козыреклар, ишекләр, тәрәзәләр).
53. Рөхсәт ителми:
53.1. пересекать дороги при прокладке кабелей связи воздушным способом от одного здания к другому;
53.2. кабель запасларын бүлүче муфт шкафыннан тыш урнаштырырга;
53.3. законнарда билгеләнгән тәртиптә килештерелгән проект карары булмаганда биналар түбәсендә антенналар, җиһазлар һәм элемтә кабельләре урнаштырырга;
54. Милекчеләр (хуҗалар) элемтәнең техник чараларын (кабельләр, кабельләрне беркетү элементлары, бүлү һәм муфт шкафлары һәм башкалар), шулай ук алар ярдәмендә тоташтырыла торган техник җайланмаларны (изоляция тышчасына юл куймау һәм/яисә изоляция тышчасы булмау, буявы булмау, тутыгу һәм/яисә механик зарарланулар булу, үткәргечләр һәм/яисә аларны электр тапшыру терәкләренә һәм электр линияләренә асылынуын карау) тиешле рәвештә карап тотаталар.

Тышкы яктырту объектларын (чараларын) карап тоту

55. Тышкы яктырту элементларына яктырткычлар, кронштейннар, терәкләр, чыбыклар, кабельләр, туклану чыганаклары (шул исәптән җыю, туклыклы пунктлар,

идарә әрҗәләре) керә.

56. Урамнар, юллар, мәйданнар, җәяүлеләр өчен тротуарлар, торак кварталлар, ишегаллары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар территорияләре, шулай ук йортларның урам һәм номерлары, юл билгеләре һәм күрсәткечләр, тышкы мәгълүмат чаралары һәм витриналар тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

Урамнарны, юлларны, мәйданнарны, микрорайоннар территорияләрен тышкы яктыртуны кертү кичке эңгер-меңгердә табигый яктырту дәрәҗәсен 20 лк кадәр кимегәндә башкарыла, ә аеру 10 лк кадәр артканда башкарыла.

Торак йортларның подъездларын тышкы яктырту җайланмаларын, урам исемнәрен һәм йортларның номерларын, шулай ук архитектура яктырту системаларын, тышкы мәгълүмат чараларын кертү һәм сүндерү урамнарны тышкы яктырту режимында башкарыла.

57. терекөмеше булган газ разрядлы лампалар бу максатлар өчен билгеләнгән махсус биналарда сакланырга һәм утильләштерү өчен махсуслаштырылган предприятиеләргә чыгарылырга тиеш.

Күрсәтелгән типтагы лампаларны чүплекләргә, чүп эшкәртү заводларына чыгару рөхсәт ителми.

58. Тышкы яктырту җайланмаларының металл баганалары, кронштейннары һәм башка элементлары чиста булырга, авышу, тутыгу чыганаклары булмаска һәм кирәк саен милекчеләр (хуҗалар, кулланучылар) тарафыннан буялырга, ләкин өч елга бер тапкырдан да сирәгрәк булмаска һәм төзек хәлдә калырга тиеш.

59. Тышкы яктыртуның бердәм системасына тоташтырылган урам һәм йорт яны яктырткычларын тоту һәм ремонтлау муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне үткәрүгә конкурс откан вәкаләтле орган яисә махсуслаштырылган оешма тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Торак йортларны гамәлгә кертү җайланмаларына тоташтырылган йорт яны яктырткычын тоту һәм ремонтлау идарәче оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

60. Чыбыкларның өзекләре, терәкләрнең, изоляторларның зарарланулары булганда тышкы яктырту җайланмаларын эксплуатацияләү рөхсәт ителми.

Электр үткәргечләре өзелү яки терәкләрнең зарарлануы белән бәйле тышкы яктырту җайланмалары эшендә тәртип бозуларны, ачыкланганнан соң ук кичекмәстән юкка чыгарырга кирәк.

61. чыбыкларны һәм кабельләрне челтәргә һәм тышкы яктырту җайланмаларына рөхсәтсез тоташтыру һәм кушу рөхсәт ителми.

62. Тышкы яктырту чаралары белән җиһазландырылган объектларның яисә тышкы яктырту объектларының милекчеләре (хуҗалары), шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмалар:

62.1. урамнарны, юлларны, терәкләрнең һәм яктырту җайланмаларының сыйфатын күзәтеп торалар, бозылганда яисә зарарланганда үз вакытында ремонт ясыйлар;

62.2. билгеләнгән тәртип нигезендә яктыртуны һәм сүндерүне, шул исәптән тышкы мәгълүмат чараларының һәм архитектур яктырткычларын кертүне һәм сүндерүне тәэмин итәләр;

62.3. тышкы яктыртуны һәм бизәүне урнаштыру, тоту, урнаштыру һәм эксплуатацияләү кагыйдәләрен үтиләр;

62.4. тышкы яктырту фонарьларын вакытында алыштыралар.

Аерым яктырткычларның яктырту вакыты төзексезлекләр ачыкланган яки тиешле хәбәр килгән вакыттан алып 10 тәүлектән артмаска тиеш.

Кече архитектура формаларын карап тоту

63. Кече архитектур формаларга декоратив-сәнгати бизәлеш (аерым торган инсталляцияләр, стрит-арт) элементлары, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү җайланмалары, су җайланмалары, муниципаль җиһазлар, авыл җирлеге

территориясендә коммуналь-көнкүреш һәм техник җиһазлар керә.

64. Кече архитектура рәвешләрен карап тоту бирелгән җир кишәрлекләре чикләрендә, гомуми файдаланудагы территорияләрдә җир кишәрлекләренә хокук ияләре тарафыннан гамәлгә ашырыла - вәкаләтле орган тарафыннан муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне үткәрүгә конкурс откан оешма белән шартнамә нигезендә тәэмин ителә.

65. Кече архитектура формалары хуҗалары:

65.1. кече архитектура формаларын чиста һәм төзек хәлдә тоталар;

65.2. язгы чорда кече архитектура формаларын планлы рәвештә тикшерәләр, аларны иске буяулардан, күгәректән, буяудан чистарталар, шулай ук сынган элементларны алыштыралар;

65.3. кышкы чорда кече архитектура формаларын, шулай ук кар һәм боздан якын килү юлын чистарталар;

65.4. өслеге шома булган комлыкларны төзекләндерәләр, комлыкларда комны елга бер тапкырдан да ким түгел алыштыралар;

65.5. балалар, спорт, хуҗалык мәйданчыклары һәм ял итү мәйданчыклары җиһазларының конструктив элементларының ныклыгы, ышанычлылыгы һәм иминлеге таләпләренә туры килүен күзәтәләр;

65. фонтаннар эшләгән чорда су өслеген көн саен чүп-чардан чистарталар.

66. Рөхсәт ителми:

66.1. кече архитектура формаларын билгеләнеше буенча кулланмаска (балаларның уен мәйданчыкларында ял итүе, спорт мәйданчыкларында кием киптерү һ. б.);

66.2. кече архитектура формаларында теләсә нинди мәгълүмат-басма продукцияне элү һәм ябыштыру;

66.3. кече архитектура формалары һәм аларның конструктив элементлары вату һәм җимерү;

66.4. фонтаннарда су керү.

Стационар булмаган объектларны карап тоту

67. Стационар булмаган объектларны урнаштыру мондый объектларны муниципаль хокукый актта билгеләнгән тәртиптә урнаштыру схемасы нигезендә гамәлгә ашырыла.

68. Җир кишәрлеген арендалау шартнамәсе срогы тәмамлангач, стационар булмаган объект арендатор тарафыннан демонтацияләнә, ә җир кишәрлеге азат ителә һәм башлангыч халәткә китерелә.

69. Ваклап сату челтәре объектының максималь гомуми мәйданы тышкы габаритлар буенча - 60 кв. м.

70. Стационар булмаган объектларның милекчеләре булган юридик һәм физик затлар:

70.1. ремонтлыйлар һәм буйыйлар. Ремонт проект документациясендә билгеләнгән тышкы кыяфәтне һәм төс чишелешен саклап калуны исәпкә алып башкарылырга тиеш;

70.2. Яшел утыртмаларның, газоннарның, бордюр ташларының, якындагы территориядә кече архитектура формаларының (алар булса) сакланышын күзәтеп торалар, әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән таләпләр нигезендә күрсәтелгән территорияне үз эченә алалар;

70.3. стационар булмаган объектлар янындагы урна урнаштыралар, урналарны кирәк булган саен көн дәвамында калдыклардан чистарталар, ләкин тәүлеккә кимендә бер тапкыр, урналарны елга бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә буйыйлар;

70.4. билгеләнгән тәртиптә килештерелгән мондый объект проекты (паспорты) нигезендә стационар булмаган объектларда тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыралар һәм эксплуатациялиләр.

71. Рөхсәт ителми:

71.1. Койма, козыреклар, лапаслар һәм проектларда каралмаган башка корылмалар төзү;

71.2. стационар булмаган объектларга якын сәүдә-суыткыч җиһазлары кую;

71.3. стационар булмаган объектларда һәм аларның түбәләрендә тара, товарлар, детальләр, көнкүреш һәм җитештерү характерындагы башка предметларны берләштерергә, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатларында куллану;

71.4. җиһазлар, калдыклар белән стационар булмаган объектлар арасында янгынга каршы аермаларны томаларга;

71.5. вестибюльләр һәм метрополитен станцияләре козыреклары астында, биналар арканнарында, газоннарда, мәйданчыкларда (балалар ялы, спорт, транспорт тукталышларында), сууткәргеч һәм канализация челтәрләренең, торбаүткәргечләрнең саклау зонасында, шулай ук метрополитенның техник корылмаларына кадәр 10 метрдан кимрәк ераклыкта, вентиляция шахталарына кадәр - 25 метрдан кимрәк, торак биналар тәрәзәләренә кадәр, сәүдә предприятиеләре витриналарына кадәр - 20 метрдан кимрәк, агач кәүсәләренә кадәр - 3 метрдан да кимрәк арада стационар булмаган объектларны урнаштырырга.

Төзелеш эшләрен башкару урыннарын карап тоту

72. Төзелеш мәйданчыкларын һәм аларга якын территорияләрне карап тоту, ремонт, төзелеш һәм башка төр эшләр тәмамланганнан соң төзекләндерү эшләрен яңарту йорт салучыга йөкләнә.

Эшләнмәгән төзелеш объектларын һәм аңа якын территорияләрне карап тоту, әлеге Кагыйдәләр таләпләрен үтәп, төзүчегә йөкләнә.

Эш алып барылмаган төзелеш объектлары төзелеш челтәрләре белән ябылырга тиеш.

73. Төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләр башланганчы, шулай ук төзелеш, ремонт чорында кирәк:

73.1. Төзелеш мәйданы территориясенең бөтен периметры буенча хокукый актлар таләпләре нигезендә типлаштырылган киртә билгеләргә;

73.2. төзелеш мәйданчыгы киртәсенең гомуми тотрыклылыгын, ныклыгын, ышанычлылыгын, эксплуатация куркынычсызлыгын тәэмин итәргә;

73.3. төзелеш мәйданчыгы коймаларының техник торышын, аның чисталыгын, пычрактан, кардан, карлы судан, мәгълүмати-басма продукциядән һәм граффитидан вакытында чистартырга;

73.4. төзелеш мәйданы территориясенә кергәндә төзелеш объектының гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә җавап бирә торган мәгълүмат тактасын урнаштырырга һәм аны тиешле хәлдә тотарга;

73.5. җәяүлеләр өчен вакытлы тротуарлар төзүне тәэмин итәргә;

73.6. төзелеш мәйданчыгы периметры буйлап тышкы яктыртуны тәэмин итәргә;

73.7. төзелеш мәйданчыгына керү юлларын, мәйдан эчендәге юлларны һәм транспорт чаралары тәгәрмәчләрен чистарту яки юу пунктларын;

73.8. юлларның сакланышын тәэмин итә торган төзелеш мәйданчыгына керү юлларында йөк автотранспортының (10 тоннадан артык) ябык циклы хәрәкәте маршрутын килештерергә;

73.9. төзелеш мәйданчыгы территориясендә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын җыю өчен контейнерлар һәм (яисә) бункерлар булдыруны тәэмин итәргә;

73.10. төзелеш мәйданы территориясеннән билгеләнгән тәртиптә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын чыгаруны оештыруны тәэмин итәргә;

73.11. төзелеш мәйданчыгы территориясеннән җыеп алынган һәм калдыклар булмаган карны чыгаруны кар эретү станцияләренә яисә билгеләнгән тәртиптә

килештерелгән махсус билгеләнгән урыннарга тәэмин итәргә;

73.12. төзелеш мәйданчыгы янындагы территорияне, аңа якын килү юлларын һәм тротуарларны пычрактан, чүп-чардан, кардан, боздан көндәлек җыештыруны тәэмин итәргә (ел фасылын исәпкә алып (кыш, җәй);

73.13. эшләрне башкарганда гамәлдәге җир асты инженерлык коммуникацияләренең, тышкы яктырту челтәрләренең, яшел утыртмаларның һәм кече архитектура рәвешләренең сакланышын тәэмин итәргә.

74. Төзелеш һәм (яисә) ремонт эшләрен уздыруның бөтен чоры дәвамында әлеге Кагыйдәләрдә күрсәтелгән таләпләрне үтәргә, шулай ук эшләр башкарганда зарарланган һәм җимерелгән юл өслекләрен, яшел утыртмаларны, газоннарны, тротуарларны, откосларны, кече архитектура формаларын торгызырга кирәк.

75. Төзелеш материаллары, җиһазлар, автотранспорт һәм күчмә механизмнар, ярдәмче бүлмәләр, эшче һәм хезмәткәрләрне вакытлыча тоту өчен көнкүреш вагоннары, төзелеш калдыкларын вакытлыча саклау һәм туплау өчен урыннар төзелешне оештыру проекты нигезендә төзелеш мәйданчыклары чикләрендә урнаштырыла.

76. Рөхсәт ителми:

76.1. гражданнарның шәхси һәм иҗтимагый иминлеген тәэмин итүгә бәйле коткару, авария-торгызу һәм башка кичектергесез эшләрдән тыш, тынлыкны бозуга китерүче төзелеш, ремонт, төяү-бушату һәм башка эшләрнең торак зонасы янында 23.00 сәгатьтән 7.00 сәгатькә кадәр оештыру һәм үткәрү;

76.2. тиешле рөхсәттән башка юлларның һәм тротуарларның юл өлешен тарайту яки ябу;

76.3. чүп-чарны яндырырга һәм төзелеш производствосы калдыкларын утильләштерергә;

Авыл җирлеге территориясен бәйрәмчә (әһәмиятле вакыйгалы) бизәү

77. Авыл җирлеге территориясен бәйрәмчә (вакыйгалы) бизәү дәүләт һәм җирле бәйрәмнәр, истәлекле, мәдәни, спорт вакыйгаларына бәйле чаралар уздыру чорында башкарыла.

Бәйрәм (вакыйгалы) бизәлеше чараларга бәйле рәвештә афишалар, панно, декоратив элементлар һәм композицияләр урнаштыруны, шулай ук бәйрәм (вакыйгалы) яктырткычлар (яктылык гирляндалары һәм элементлары, челтәр, күләмле яктылык композицияләре, яктылык проекцияләре һ.б.) урнаштыруны үз эченә ала. Бәйрәм (вакыйгалы) бизәлеше конструкцияләре бинаның фасадында яисә корылма рәвешендә аерым торучы һәм (яисә) конструкцияләр рәвешендә урнаштырылырга мөмкин.

Бәйрәмчә (вакыйгалы) бизәлеш элементларын әзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен җайга салуның техник чаралары күренешен начарайту, төшерү һәм зарарлау рөхсәт ителми.

77.1. Аерым торучы конструкцияләрне бәйрәм (вакыйгалар) бизәлешен урнаштыру рөхсәт ителми:

- фундаментны декоратив бизәлешсез күмеп китүнең техник мөмкинлеге булмаган очракларда;

- гамәлдәге төзелеш, янгын һәм санитария нормаларын һәм кагыйдәләрен исәпкә алып башкарылган территорияне төзекләндерү буенча бинаның проект карары белән нигезләнгән планлаштыру карарын исәпкә алмыйча;

- тротуарның норматив киңлеген тарайтуга китерүчеләр, шулай ук машина узу урыннарында, машина кую һәм куеп тору урыннары өчен билгеләнгән урыннарда;

- җир кишәрлегенең хокук иясе ризалыгын алмыйча;

- объект проектында каралган җир кишәрлеге чикләрендә тирән фундамент агач кәүсәләреннән 5,0 м якынрак булган урыннарда, яшел утыртмалар (агачлар, куаклар) урынында;

- профнастилны әзерләгәндә кулланып.

77.2. Биналар, корылмалар фасадларында бәйрәм (вакыйгалар) бизәлеше

конструкцияләрен урнаштыру рөхсәт ителми:

- фасадның архитектур үзенчәлекләрен исәпкә алмыйча, архитектур детальләрдә, декор элементларында, кыйммәтле архитектур бизәкле өслекләрдә, шулай ук архитектур өслекләрне зарарлауга илтә торган ныгытмалар белән;

- бер бинада бердәм стилистика һәм яктырту принципларын, яктылык агымы төсен үтәмичә;

- фасад киңлегенең 1/2 өлеше, декоратив бизәлешсез, койма конструкцияләрендә, фронтоннарда, фризларда, пыяла өслегендә, калкан өслек рәвешендә урнаштырылган проемаларда

IV. Авыл җирлеге территорияләрен төзекләндерү эшләре исемлеген һәм аларны үтәү ешлыгын да кертеп җыештыру тәртибе

Авыл җирлеге территориясен җыештыруга һәм карап тотуга гомуми таләпләр

78. Авыл җирлеге территориясен җыештыру һәм карап тоту түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

1) җәйге чорда - 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр;

2) кышкы чорда - 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр.

Күрсәтелгән сроклар, һава шартларына карап, ТР ММР Башкарма комитеты тарафыннан төзәтелә ала.

79. Авыл җирлеге территориясен түбәндәгеләр уздыру юлы белән җыештыралар:

1) авыл җирлеге территориясен карап тоту, җыештыру буенча системалы эшләр алып барып;

2) ТР ММР Башкарма комитетының хокукый актлары нигезендә бердәй массакүләм чаралар ярдәмендә (шимбә өмәләре).

80. Авыл җирлеге территориясен җәйге чорда җыештыру юу, су сибү, себерү һәм башка эшләр үткәрү юлы белән авыл җирлеге территориясенең пычрануын һәм тузанлануын киметү максатында башкарыла һәм түбәндәгеләрне үз эченә ала:

80.1. ясалма өслекле территорияләрне себерү (коры һава шартларында су сибү), урам-юл челтәре объектларының һәм ясалма өслекле башка территорияләрнең тузаннан һәм пычрактан юу (яңгыр канализациясе белән җиһазланган). Юл катламнарын, мәйданнарны, тротуарларны һәм башка территорияләрне ясалма өслекле юу эшләре бөтен киңлектә башкарыла;

80.2. яңгыр канализациясе рәшәткәләрен чистарту;

80.3. бөтен территориядән чүп җыю;

80.4. Ел саен, 1 июньгә кадәр, кече архитектура формаларын, бакча һәм урам җиһазларын, урналарны, спорт һәм балалар мәйданчыкларын, коймаларны, бордюрларны буяу;

80.5. гомуми файдаланудагы территорияләрдә, чикләнгән территорияләрдән һәм махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләрдән тыш, үләнне даими чабу (үләннең 15 см дан артык биеклегендә) һәм чабылган үләнне тәүлек дәвамында җыештыру;

80.6. Яфрак коелу чорында - тәүлегенә бер тапкыр коелган яфракны җыю һәм алып чыгу;

80.7. территорияләрне, шул исәптән сәүдә объектлары, оешмалар һәм предприятиеләр янында автотранспортны кую урыннарын җыештыру, ул 8.00 сәгатькә тәмамланырга тиеш;

80.8. юудан соң бордюр янында лотокларны җыештыру.

81. Җыелган чүп-чар, яфрак, чабылган үлән, ботаклар билгеләнгән таләпләр нигезендә чыгарылырга тиеш.

82. Территорияләрне җыештыру өчен җаваплы оешмалар яфрак коелу чорында урамнар һәм юллар буйлап газоннарга коелган яфракларны җыеп алып чыгалар.

Яфракларны, җылылык яратучы үсемлекләрне җылыту очракларыннан тыш, агач һәм куакларның кәүсә төбенә җыю тыела.

83. Гомуми файдаланудагы территорияне кышкы чорда җыештыру үз эченә ала:

83.1. юл өсләрен һәм тротуарларны кардан, кар капламыннан һәм чүп-чардан чистарту;

83.2. тайгак яки бозлавык барлыкка килгәндә - җәяүлеләр зоналарын, баскычларны ком сибү, юл капламаларын бозлавыкка каршы материал белән эшкәртү;

83.3. язгы чорда-карны йомшарту һәм Кар сулары бүлеп бирүне оештыру.

84. Авыл җирлеге территориясендә башкарыла торган урып-җыю эшләренең технологиясе һәм режимнары, һава торышы шартларына карамастан, транспорт чаралары һәм җәяүлеләрнең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

85. Җәяүлеләр тротуарларын, җир өсте кичүләрен, баскычларны чистарту үзенчәлекләре::

85.1. җәяүлеләр тротуарлары, җир өсте кичүләре, баскычлар күрсәтелгән корылмаларның җәяүлеләр өлеше киңлегендә кардан чистартылырга тиеш.

Кар явып үткәннән соң, чистарту вакыты тугыз сәгатьтән артмаска тиеш;

85.2. интенсив кар яву чорында җәяүлеләр өчен тротуарлар, баскычлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә һәм чистартылырга тиеш;

85.3. бозлавыкбарлыкка килгәндә, бозлавык материаллары белән беренче чиратта баскычлар, аннары тротуарлар эшкәртелә.

Бозга каршы материаллар белән эшкәртү вакыты тайгак табылганнан соң дүрт сәгатьтән артмаска тиеш;

85.4. Ишек алларында калдыклар белән пычранмаган һәм химик реагентлар, ком-тоз катнашмалары белән пычранмаган карны да кертеп, җәяүлеләр тротуарларын чистартудан алынган көпшәк чиста карны яшел утыртмалар саклану һәм кар сулары агып китүне тәэмин итү шарты белән яшел территориядә җыеп алу рөхсәт ителә.

86. Авыл җирлеге территориясендә рөхсәт ителми:

86.1. урамнарда, мәйданнарда, яшел утыртмалары булган участокларда, скверларда, паркларда, газоннарда, пляжларда һәм гомуми файдаланудагы башка территорияләрдә чүпләргә;

86.2. гамәлдәге законнар нигезендә җирләү урыннарыннан читтә урнашкан гомуми файдаланудагы территорияләрдә мемориаль кабер корылмалары (истәлекле Корылмалар, коймалар) урнаштыру;

86.3. транспорт чараларын юу, салонны чистарту һәм техник хезмәт күрсәтүне бу максатларда каралмаган урыннарда, шул исәптән җәмәгать транспорты муниципаль маршрутларының соңгы пунктларында тыела;

86.4. биналарны һәм корылмаларны төзекләндерү элементларын, һәйкәлләрне, мемориаль такталарны, агачларны, куакларны, кече архитектура формаларын һәм гомуми файдалану территорияләрендә төзекләндерүнең башка элементларын ватарга һәм җимерергә, шулай ук аларны үзбелдекле үзгәртеп кору эшләрен башкарырга;

86.5. язулар, рәсемнәр төшерергә, мәгълүмати-басма продукция эләргә яки ябыштырырга, җәмәгать транспортына, стеналарга, баганаларга, коймаларга көтү тукталышларында һәм бу максатларда каралмаган башка объектларга граффити ясарга;

86.6. бирелгән җир кишәрлекләренең чикләреннән һәм (яисә) коймаларыннан читтә күчемле мөлкәтне берләштерергә һәм сакларга;

86.7. тротуарларда, газларда, юлларда, сәнәгать товарларын һәм башка сәүдә предметларын урнаштырырга һәм сакларга;

86.8. билгеләнмәгән урыннарда кар җыярга;

86.9. тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка җайланмалар ярдәмендә квартал эчендәге машина юлларын һәм тротуарларны үз белдеге белән ябарга.

86.10. авыл җирлеге территориясендә, шул исәптән урман, су фонды җирләре территориясендә, авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләрдә көнкүреш, төзелеш чүп-чарын, җитештерү калдыкларын, тараларны, агачларны, яфракларны, карларны, сыек көнкүреш калдыкларын ташлау рөхсәт ителми, бу максатлар өчен махсус билгеләнгән урыннардан тыш.

87. 87. Авыл җирлеге территориясендә калдыклар (чүп-чар, кар, грунт һ.б.) ташланган очракта, мондый хокук бозуларга юл куйган затлар 10 көннән дә артмаган вакыт эчендә ачыкланган бозуларны бетерү буенча чаралар күрә.

88. Рөхсәтсез урыннарда калдыкларны урнаштырган затлар үз хисабына әлеге территорияне җыештыралар һәм чистарталар, ә кирәк булган очракта - җир участогын рекультивацияләр.

Әгәр дә 20 тәүлек дәвамында рөхсәтсез урында калдыкларны урнаштырган зат билгеләнмәгән булса, калдыкларны алып ташлау һәм рөхсәтсез чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү әлеге территорияне җыештыру өчен җаваплы оешмалар (яисә, әлеге төр хезмәт күрсәтүләрне шартнамәдә каралган булса, калдыкларны чыгаруны гамәлгә ашыручы махсуслаштырылган оешма) тарафыннан башкарыла.

89. Билгеләнгән тәртиптә бирелмәгән һәм муниципаль милектәге җир кишәрлекләрендә (территорияләрдә) стихияле барлыкка килә торган чүплекләрне бетерү вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын җыештыру

90. Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын (алга таба-юллар) чистартуга машиналар йөрү өлешен, тротуарларны, парковкаларны (парковка карманнарын), җәмәгать транспортын, ясалма юл корылмаларын пычрактан, чүп-чардан, кардан һәм боздан даими чистарту чаралары комплексы керә.

91. Язгы-җәйге чорда җыештыру юлларны юу, су сибү, тузанны бетерү, себерү һ. б. эшләрне үз эченә ала.

Юлларны көзге-кышкы чорда җыештыру, чүп-чар, кар һәм боз, пычрак чыгару, ком-тоз катнашмасын юлларга, коры комны тротуарларга салуны күздә тота.

92. Транспорт хәрәкәте өлешен, күчәр һәм резерв полосаларын, юллар, лоток зоналарын, юлларны себерү көндез 8.00 дән 21.00 гә кадәр, ә транспортның интенсив хәрәкәте булган магистральләр һәм урамнар төнлә - 23.00 дән 7.00 гә кадәр хәл ителә.

93. Машиналар йөри торган өлешне, мәйданнарның ясалма өслекләрен, магистральләрне, урам һәм юлларны, ясалма юл корылмаларын, аерымланган трамвай юлларын юу төнге (23.00 дән 7.00 гә кадәр) һәм көндезге (7.00 дән 23.00 гә кадәр) вакытта башкарыла.

Машиналар йөрү өлешен юган вакытта су агымнары белән тротуарларга, газоннарга, җәмәгать транспортын көтү тукталышларына, биналарның фасадларына, сәүдә объектларына һ. б. чыгарга ярамый.

94. Юл буйларында урнашкан чүплекләрне көнгә бер тапкырдан да ким чистартмыйлар, тукталыш мәйданчыкларында - көнгә ике тапкыр.

95. Аерым элементлар буенча юлларны җәйге җыештыруга таләпләр:

95.1. машиналар йөрү өлеше төрле типтагы пычратулардан тулысынча чистартылырга тиеш һәм бөтен киңлеккә юдыртылырга тиеш. Җайга салу линияләре тарафыннан билгеләнгән күчәр, резерв полосалары ком һәм вак чүп-чардан даими рәвештә чистартылырга тиеш;

95.2. Юл кырыйлары эре габаритлы калдыклардан һәм башка чүп-чардан чистартылырга тиеш;

95.3. Бүленү полосалары бөтен өслектә ком, пычрак һәм вак чүп-чардан даими чистартылырга тиеш. Тавыш ышыклау диварлары, металл коймалар, юл билгеләре һәм күрсәткечләре елына кимендә ике тапкыр юдырылырга тиеш..

Газоннар рәвешендә эшләнгән бүленү полосалар чүп-чардан чистартылырга, үлән капламының биеклеге 10-15 см дан артмаска тиеш;

95.4. юлларның бүленү полосасында үлән капламының биеклеге 10-15 см дан артмаска тиеш..

96. Юлларның кышкы җыештырылышына таләпләр:

96.1. кышкы чорда юлларны җыештыру үз эченә түбәндәгеләрне ала:

1) машиналар йөрү өлешен, җәмәгать транспортын көтү тукталышларын кардан һәм юл бозыннан чистарту, себерү, карны валларга күчерү һәм чыгару;

2) машиналар йөрү өлешен, тротуарларны, җәмәгать транспортын көтү тукталышларын кар яву вакытыннан алып һәм бозлавык барлыкка килгәндә бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртү;

96.2. юлларны, тротуарларны, парковкаларны (парковка карманнарын), җәмәгать транспортын көтү тукталышларын кардан чистартып тору даими рәвештә башкарылырга тиеш;

96.3. юлларның машиналар йөри торган өлешеннән һәм алар янәшәсендәге тротуарлардан чистартылган кар киң урамнарда, мәйданнарда һәм проспектларда аерым полосага, юл читенә, калган урамнарда - юлның тыкрык өлешенә (юлның киңлегенә карап - урамның бер яисә ике ягыннан) күчә һәм валларга формалаша.

Урам чатларында, җәмәгать транспортының көтү тукталышларында, җәяүлеләр өчен чыгу юлларында, яңгыр сулары коелары урнашкан урыннарда кар өемнәре чистартыла: юл чатында - юл чатында киңлегендә, җәмәгать транспортын көтү тукталышларында - утырту мәйданчыгының озынлыгында, җәяүлеләр өчен чыгу юлларында - күчеш киңлегендә, ләкин 5 метрдан да ким булмаган җирдә, яңгыр сулары агып торган коеларда - кимендә 1,5 м. Кар өенең киңлеге 2 м дан артмаска тиеш;

96.4. Кар беренче чиратта күперләрдән һәм юлүткәргечләрдән, җәмәгать транспортының маршрут хәрәкәте булган тар урамнардан, пассажир транспорты тукталышларыннан һәм җәяүлеләр һәм транспорт чаралары җыелу мөмкинлеге булган башка урыннардан алына;

96.5. кар яуган вакытта юлларның машина йөри торган өлешендәге кар – кар эретү станцияләренә яисә билгеләнгән тәртиптә килештерелгән махсус билгеләнгән урыннарга, кар яву тәмамланган вакыттан алып алты сәгатьтән дә соңга калмыйча чыгарылырга тиеш.

96.6. юлларны җыештырганда тышкы яктырту баганаларының, терәк щиткаларның, идарә шкафларының һәм башка корылмаларның, агачларның, куакларның сакланышын, шулай ук машиналар йөри торган өлешендәге карны механикалаштырылган чистартуда яшел утыртмаларның сакланышын тәэмин итәргә кирәк.

97. Экстремаль шартларда юлларны чистарту өчен вәкаләтле орган тарафыннан юлларны җыештыру буенча чаралар комплексын күздә тоткан авария планы әзерләнергә тиеш.

98. Рөхсәт ителми:

98.1. квартал эчендәге машина юлларыннан, ишегалды территорияләреннән, предприятиеләр, оешмалар территорияләреннән, төзелеш мәйданчыкларыннан, сәүдә объектларыннан, шәхси йорт биләмәләреннән җыеп алынган карны, бозны, юл өлешен җыештыручы зат белән шартнамә булмаганда,тротуарларга,юлларга чыгару;

98.2. җәмәгать транспортын көтү тукталышларында, тротуарларда, паркларда, скверларда, ишегалларында һәм башка җәяүлеләр зоналарында, яшел утыртмалары булган территорияләрдә бозга каршы реагент сыйфатында техник тоз һәм сыек хлор кальций кулланырга.

98.3. ком-тоз катнашмасы белән пычранган карны, шулай ук тозлы бозны газоннарга, чәчәк түтәлләренә, куакларга һәм башка яшел үсентеләргә роторлы рәвештә күчерү;

98.4. билгеләнгән тәртиптә килештерелмәгән урыннарда кар чыгарырга һәм тезәргә;

98.5. кар өемнәре формалаштыру:

1) юллар киселешендә һәм бер дәрәҗәдәге урамнарда, шулай ук күрү

өчпочмагы зонасындагы тимер юл кичүләре янында;

2) транспорт киртәләре яисә югары бордюр белән җиһазланган юл участокларында;

3) тротуарларда;

4) якын-тирә территорияләргә керү урыннарында (ишегаллары, квартал эчендәге юллар һәм территорияләр).

98.6. юлларга автотранспорт көпчәкләре белән грунтны һәм пычракны алып чыгу;

98.7. грунт, чүп-чар, сибелә торган төзелеш материалларын, җиңел тара,, киселгән агач йомычкаларын брезент яки башка материал белән капламыйча, шулай ук , юл өслеген пычрануга китерә торган төзелеш катнашмаларын һәм измәләрен (шул исәптән цемент-ком эретмәсе, известь, бетон катнашмаларын) юлга, тротуарларга, юл кырыена яки юл янындагы газон полосасына түгелүне булдырмыйча, чаралар күрмичә генә ташу.

Җыештыру, санитария хезмәте күрсәтү һәм кешеләр күпләп ял итү урыннарын төзекләндерү

99. Ял итү һәм кешеләр күп була торган урыннарга керә:

1) мәйданнар, парклар, скверлар, бульварлар, яр буйлары, пляжлар, оештырылган ял урыннары;

2) актив ял итү һәм мавыктыргыч чаралар урыннары - стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә мәйданчыклары һ.б.;

3) сәүдә объектлары (ваклап сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган вак-төяк челтәр объектлары комплекслары), җәмәгать туклануы, социаль-мәдәни билгеләнеше, көнкүреш хезмәт күрсәтү территорияләре;

4) административ һәм иҗтимагый биналарга, учреждениеләргә якын территорияләр.

100. Гомуми файдаланудагы мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буйларын һәм башка территорияләрне җыештыру:

100.1. мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буйларын җыештыру 23.00 сәгатьтән 8.00 сәгатькә кадәр башкарылырга тиеш. Көндез патруль җыештыру һәм калдыклар белән тутырылган чүп савытлары һәм чүп-чар җыентыклары чистартыла;

100.2. кышкы чорда паркларда, яшел үсентеләр сакланган һәм кар сулары агуны тәэмин иткән очракта, бакчаларда, скверларда, бульварларда, яр буйларында һәм башка ял зоналарында химик реагентлар булмаган карларны вакытлыча өю бу максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарга рөхсәт ителә,

101. Каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәт күрсәтүләргә килешү төземичә пляж ачу рөхсәт ителми.

102. Җыештыру һәм ваклап сату базарларын санитар тоту:

102.1. ваклап сату базарлары территорияләре (алга таба - базар) төзекләндерелергә, бәдрәфләр, хуҗалык һәм контейнер мәйданчыклары, контейнерлар һәм чүп савытлары белән җиһазландырылырга, яңгыр һәм кар сулары агу өчен каты катлам һәм авышлык, шулай ук суүткәргеч һәм канализация булдырырга тиеш;

102.2. базар һәм аның янындагы территорияләрне төп җыештыру аны япканнан соң башкарыла. Көндез чүп-чар җыючылар каты көнкүреш калдыклары белән тутырылган чүп-чар җыйгычларда чистарту эшләре бара;

102.3. елның җәйге чорында базар территориясендә мәҗбүри тәртиптә атна саен дымлы җыештыру эшләре башкарыла;

102.4. базар территориясе 40 кв. м мәйданга бер урна исәбеннән урналар белән җиһазландырыла, өстәвенә, алар арасындагы ераклык линия буйлап прилавка 10 м дан артмаска тиеш;

103. Базар территориясендә һәм аның янәшәсендә урнашкан оешмаларның, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләренең, киоскларның, сәүдә

палаталарының һәм павильоннарның эшчәнлеге каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәтләр күрсәтүгә шартнамә төземичә рөхсәт ителми.

104. Сәүдә һәм (яисә) җәмәгать туклануы объектларын җыю һәм санитар карап тоту:

104.1. сәүдә объектлары һәм (яки) җәмәгать туклануы объектлары территорияләрен һәм якын-тирә территорияләрне тулысынча җыештыру тәүлегенә кимендә ике тапкыр (иртән һәм кичен) башкарыла.

104.2. Көндез патруль җыештыру һәм калдыклар белән тутырылган чүп савытлары һәм чүп-чар җыентыклары чистартыла;

104.3. вакытлыча урам сәүдәсе урыннарында 10 м радиуста тирә-юньне җыештыру бара. Газон һәм тротуарларда Тара һәм товарларны туплау рөхсәт ителми;;

104.4. калдыкларны чыгару тәэмин ителә.

105. Башка сәүдә мәйданчыклары, стационар булмаган ваклап сату челтәре объектлары комплекслары, социаль-мәдәни билгеләнештәге комплекслар территорияләрен җыештыру, аларны җылы вакытта мәҗбүри рәвештә су сибеп, ябылганнан соң башкарыла. Агымдагы җыештыру көн дәвамында башкарыла..

106. Кешеләрнең ял итү һәм массакүләм булу урыннарын төзекләндерү:

106.1. ял итү һәм кешеләр күпләп җыела торган урыннар территориясендә төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә каты катлам төрләре (плитка яки асфальт рәвешендә), өслекләрнең кочәнеш элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, чүп савытлары һәм кече контейнерлар, урам техник җиһазлары, яктырту җиһазлары, архитектура-декоратив яктырту җиһазлары, яшелләндерү участокларын саклау элементлары (металл коймалар, махсус каплам төрләре һ. б.) керә;

106.2. пляжлардан тыш, ял итү һәм кешеләр күплəп була торган барлык территорияләрдә дә каты катлам яисә чәчелгән үләннәр яки яшел үсентеләр булган үсемлекләр грунты булырга тиеш;

106.3. ял итү һәм кешеләр күпләп җыела торган урыннарда яшелләндерү участокларын чәчәк түтәлләрен, газоннарны, ялгыз, төркемләп, рәт белән утыртып, вертикаль, күп кырлы, яшелләндерүнең мобиль формалары рәвешендә проектларга кирәк.

106.4. кешеләр ял итә һәм массакүләм була торган урыннар җиһазландырылган һәм эшли торган бәдрәф кабиналары белән комплектланырга, бәдрәф куюга һәм эчтәлегенә карата таләпләр үтәлергә тиеш;

106.5. пычранган саен, халыкның ялы яисә массакүләм җыела торган урыннары территорияләрендә фонтаннар, буалар, елга ярлары чистартылырга тиеш;

106.6. массакүләм чаралар үткәргәндә, аларны оештыручылар чара үткәрү урынын, аның янәшәсендәге территорияләрне җыештыруны һәм бозылган төзекләндерү эшләрен яңартуны тәэмин итәләр. Чараны үткәрү урынын, аның янәшәсендәге территорияләрне җыештыру һәм бозылган төзекләндерүне торгызу тәртибе чараны үткәрүгә тиешле рөхсәт алу стадиясендә билгеләнә.

107. Ял итү һәм кешеләр күпләп була торган урыннар территориясендә рөхсәт ителми:

107.1. тара һәм сәүдә җиһазларын билгеләнмәгән урыннарда сакларга, урнаштырырга;

107.2. территорияне җитештерү һәм куллану калдыклары белән пычрату;

107.3. автотранспорт чараларын юарга һәм ремонтларга, эшкәртелгән ягулык-майлау сыеклыкларын агызырга;

107.4. автостоянкалар, гаражлар, аттракционнар булдырырга, билгеләнгән тәртипне бозып, реклама конструкцияләре урнаштырырга;;

107.5. газон, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектларын җәрәхәтләргә;

107.6. кече архитектура формаларын зарарларга һәм аларны билгеләнгән урыннардан күчерергә;

107.7. өстәлләрдә һәм эскәмияләрнең аркаларында утырырга;
107.8. сыек продуктлар калдыкларын, сатуратор җайланмалардан суны, куас һәм сыра цистерналарын тротуарларга, газоннар һәм юлларга агызу;
107.9. автотранспорт чаралары өчен түләүле стоянкалар оештырырга;;
107.10. стационар булмаган объектларны үз белдеге белән урнаштыру;
107.11. тротуарларның асфальт-бетон катламын, якын-тирә яшел зоналарның һәм территорияләрне төзекләндерүнең башка элементларының бөтенлеген бозарга;
107.12. территориягә сәүдә-суыту җиһазлары урнаштыру;
107.13. каты көнкүреш калдыкларын халыктан каты көнкүреш калдыкларын җыю өчен билгеләнгән контейнерларга (бункерларга), калдыкларны идарәче оешмалар белән каты көнкүреш калдыкларын җыю өчен контейнерларга (бункерларга) урнаштыру турында килешү булмаган очракта бункерларга урнаштырырга;
107.14. тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру юлы белән тротуарларны үзирекле рәвештә ябарга;
107.15. товарны сәүдә объектыннан читтә чыгарырга;;
107.16. учаклар яндырырга, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткәрергә, мангаллар һәм ачык ут ярдәмендә ризыкны җылылык белән эшкәртү өчен башка җайланмалар куллану.

Күпфатирлы йорт яны территориясен җыештыру, карап тоту һәм төзекләндерү

108. Йорт яны территориясен җыештыру:
108.1. Җыештыру киләсе эзлеклелектә үткәрелергә тиеш: тротуарларны, җәяүлеләр юлларын (бозлавык һәм тайгак булган очракта - ком сибү), ә аннары - ишегалды территорияләрен җыештыру;
108.2. кар яву вакытында җитештерелә торган кар чистартудан тыш, җыештыру эшләре 8.00 сәгатькә кадәр үткәрелә. Механикалаштырылган җыештыруны көндез машиналарның тизлеге 4 км/сәг кадәр булганда үткәрергә рөхсәт ителә.
109. Җәйге җыештыру:
109.1. йорт яны территорияләрен җәйге җыештыру: себерү, юу яки махсус машиналар ярдәмендә су сибү – көбесенчә иртәнге һәм кичке якта башкарылырга тиеш;
109.2. тротуарлар юуны бары тик ачык тротуарларда гына, прилотка полосасы белән турыдан-туры чиктәш ачык тротуарларда һәм биналардан урамның машина юлына таба юнәлештә генә башкарырга кирәк;
109.3. көннең эссе вакытында тротуарларга су сибү кирәк булган очракта, әмма тәүлегенә ике тапкырдан да ким булмаска тиеш.
110. Кышкы җыештыру:
110.1. Түбәләрдә җыела торган кар үз вакытында җиргә ташланырга һәм прилот полосасына күчереп куелырга, ә киң тротуарларда - валларга формалашырга тиеш;
110.2. җыештырыла торган кар тротуарлардан прилотка полосасына, ә ишегалларында - складлау урыннарына күчәргә тиеш;
110.3. квартал эчендәге юллардан күчкән карны параллель рәвештә борт ташына урнашкан өемнәргә һәм валларга салырга яки, кагыйдә буларак, роторлы кар чистарткычлар ярдәмендә юл буена өеп куярга кирәк;
110.4. киңлеге 6 м дан артык булган тротуарларда, урамнарның машиналар йөрү өлешеннән газоннар белән аерып алынган тротуарларда карны киләчәктә бетерү өчен тротуар уртасына күтәрергә рөхсәт ителә;
110.5. карны валларга һәм өмәләргә урнаштыру эшләре кар явып киткәннән соң алты сәгатьтән дә соңга калмыйча, ә калган территорияләрдә 12 сәгатьтән дә соңга калмыйча төгәлләнергә тиеш;

110.6. куллану калдыклары, ком-тоз катнашмасы һәм реагентлар белән пычратылмаган чиста карларны, ишегалларында һәм квартал эчендәге юлларда, яшеллек территориясендә яшеллек үсентеләрен саклап калганда һәм кар суларын бүлеп биргәндә җыела торган карны өеп куярга рөхсәт ителә;

110.7. тротуарларны һәм квартал эчендәге юлларны кулдан чистартканда кар тулысынча, кырып чистартылырга тиеш. Камилләштерелгән капламалар булмаса, карны, аннан соң тыгызлансын өчен, карны хәрәкәткә китерергә кирәк, 1 катламын калдырырга кирәк;

110.8. тайгаклык барлыкка килгән очракта, ком-тоз катнашмасы белән эшкәртү 0,2-0,3 кг/м нормасы буенча, бүлгечләр ярдәмендә башкарылырга тиеш;

110.9. бозлы урынны эшкәрткәннән соң, йомшартылган катнашмаларны ачык грунтка, агачларга яки газоннарга эләгүгә юл куймыйча, күчерергә яки себерергә кирәк.

111. Яз җитү белән түбәндәгеләр башкарыла:

111.1. кар суларын нормаль чыгару өчен таләп ителә торган урыннарда су агызып китүне тәэмин итү өчен, канауларны юдырту һәм чистарту;

111.2. кар суының люкларга һәм яңгыр сулары коеларына системалы рәвештә куылуы;

111.3. кар эреп беткәннән соң ишегалды территорияләрен кар, боз һәм калган чүп-чардан чистарту;

112. Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен карап тоту:

112.1. күпфатирлы йортның йорт яны территориясен карап тоту (алга таба - йорт яны территориясен) үз эченә алу:

1) даими җыештыру;

2) люкларны, карау һәм яңгыр кабул итү коеларын, дренажларны, лотокларны, җибәрү (перепуск) торбаларын ремонтлау һәм чистарту;

3) инженерлык челтәрләренең күзәтү коеларына, су белән тәэмин итү чыганакларына (гидрантларга, сулыкларга һ. б.) тоткарлыксыз керүне тәэмин итү;

4) каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны җыю һәм чыгару;

5) гамәлдәге яшел үсентеләрне яшелләндерү һәм карау;

6) кече архитектура формаларын карап тоту, агымдагы һәм капиталь ремонтлау.

113. Барлык төр калдыклар контейнерларга һәм су үткәрми торган өслеге булган контейнер мәйданчыкларына куела торган бункерларга, каты көнкүреш калдыкларын җыю нормаларына туры китереп, тиешле күләмдә җыелырга тиеш.

114. Күпфатирлы йортларда яшәүче гражданнар:

114.1. йорт яны территорияләрендә чисталык һәм тәртип саклыйлар;

114.2. каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны бары тик махсус контейнерларга һәм йорт яны территорияләрендә урнашкан махсус мәйданчыкларга гына урнаштыралар.

115. Идарәче оешмалар тәэмин итә:

115.1. 8.00 сәгатькә кадәр йорт яны территорияләрен җыештыру һәм көн дәвамында-чисталыкны саклауны;

115.2. каты көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар урнаштыру, ә канализациясез биналарда - алардан тыш сыек көнкүреш калдыклары өчен җыентыклар урнаштыру;

115.3. расланган график нигезендә каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны чыгару;

115.4. контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер мәйданчыкларын, аларга керү юлларын чиста һәм төзек хәлдә тоту;

115.5. подъездларга керү ишегалдында чүп-чар өчен урналар, эскәмияләр кую һәм аларны үз вакытында чистарту;

115.6. территорияләрне сезонлы эксплуатацияләүгә әзерләү, шул исәптән су агуны тәэмин итү өчен канауны юдырту һәм чистарту, кар суларын люкларга һәм яңгыр суларын кабул итү коеларына системалы рәвештә агызу, кар эреп беткәннән соң территорияне чистарту һәм башка кирәкле эшләрне башкару;

115.7. ком-тозлы һәм (яки) бозга каршы махсус катнашмалар белән тайгак җирләрне эшкәртү;

115.8. яшел үсентеләрне һәм газоннарны саклау һәм квалификацияле карау;

115.9. яктырту чаралары төзек хәлдә тоту һәм караңгылык төшү белән кабызу.

116. Йорт яны территориясендә рөхсәт ителми:

116.1. яфраклар, теләсә нинди төр калдыкларны һәм чүп-чарларны яндыру;

116.2. хуҗалык мәйданыннан тыш җирләргә кирәк-яраклар, кием-салым, келәмнәр һәм башка предметлар элү;

116.3. контейнер мәйданчыкларына керү юлларын томалау;

116.4. урамнарның һәм юлларның йөрү өлешендә, тротуарларда, газоннарда һәм яшел зоналарда контейнерлар (бункерлар) урнаштырырга;

116.5. үз белдеге белән йорт яны территорияләрендә киртәләр кую, иүтәргә комачаулый торган шлагбаумнар яисә автоматик капкалар урнаштыру;

116.6. үз белдеге белән ишегалды корылмалары төзергә;

116.7. йорт яны территориясен металл лом, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллар, шлак, көл һәм башка җитештерү һәм куллану калдыклары белән томаларга, тараны җыеп салырга һәм сакларга;

116.8. чүп-чар түгәргә, калдыкларны ташларга;

116.9. автотранспорт чараларының түләүле стоянкасын оештырырга;

116.10. тимер-бетон блоклар, баганалар, киртәләр, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка җайланмалар кую юлы белән квартал эчендәге машина юлларын үз белдегең белән ябарга;

116.11. автомашиналар юу, ягулык һәм майлар агызу, тавыш сигналларын, тормоз һәм двигательләрне көйләү;

116.12. кешеләр сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эшләр башкарырга;

116.13 сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләре, шул исәптән палаткалар, киосклар, лареклар, мини-базарлар, павильоннар, җәйге кафелар, җитештерү объектлары, автомобильләргә вак-төяк ремонт ясау предприятиеләре, көнкүреш техникасы, аяк киеме, автостоянка (кунак автостоянкаларыннан тыш) урнаштыру;

116.14. йорт яны территориясенең ишегалды эчендәге йөрү юллары буенча транзит хәрәкәтен тормышка ашыру;

116.15. учак ягарга, шул исәптән ачык уттан файдалануны, мангаллар һәм ризыкны җылылык белән эшкәртү өчен башка җайланмалар куллануны күздә тоткан чаралар уздырырга;

116.16. яшелләндерелгән территорияләрдә, балалар, спорт һәм хуҗалык мәйданчыкларында, ел фасылларына карамастан, әлеге территорияләрдә кирәкле торгызу эшләрен мәҗбүри уздыру шарты белән эшләр башкару очракларыннан тыш, транспорт чараларын урнаштырырга.

117. Йорт яны территорияләрен яшелләндерү:

117.1. йорт яны территорияләрен яшелләндерү, яшел үсентеләрнең сакланышы әлеге Кагыйдәләр таләпләре нигезендә идарәче оешмалар тарафыннан тәэмин ителә;

117.2. йорт яны территориясен яшелләндергәндә торак йортлар стеналарыннан алып иң кечкенә диаметрлы агач кәүсәләренең үзәгенә кадәр 5 м дан да ким булмаган ераклыкны исәпкә алырга кирәк. Зуррак агачлар өчен ара 5 м дан артык, куаклыклар өчен - 1,5 м булырга тиеш. Куаклыкларның биеклеге беренче каттагы тәрәзә уемының аскы почмагыннан артмаска тиеш.

118. Идарә итүче оешмалар тәэмин итә:

118.1. яшел утыртмаларның сакланышын һәм бөтенлеген;

118.2. җәй көннәрендә һәм коры көннәрдә газоннарга, чәчәклекләргә, агач һәм куакларга су сибү;

118.3. төзелеш материаллары, ком, чүп-чар, кар, боз катламнары урнаштырмыйча газоннарның сакланышы һәм бөтенлеген тәэмин итү;

118.4. агротехник шартларны үтәп, билгеләнгән тәртиптә килештерелгән

проектлар буенча яңа агачлар һәм куаклар утырту, юллар челтәрен үзгәртү һәм җиһазларны яңадан планлаштыру;

118.5. яшелләндерелгән территорияне (яшелләндерү участокларын) борт биеклеге 0,5 метрдан артмаган декоратив киртәләр рәвешендә саклау элементларын урнаштыру яисә транспорт чаралары керүгә каршы тора торган 0,5 метрдан да артык булмаган биеклектәге баганалар урнаштыру, яисә куаклар утырту.

119. Йорт яны территориясен төзекләндерү:

119.1. һәр йортның территориясе, кагыйдә буларак, ия булырга тиеш:

1) кием-салым киптерү, келәмнәр һәм йорт кирәк-яракларын чистарту өчен хуҗалык мәйданчыгы;

2) өлкәннәр өчен ял итү мәйданчыгы;

3) балаларга кышкы һәм җәйге ял өчен уен һәм спорт мәйданчыклары, аларны яшелләндерү һәм кече архитектура формаларының кирәкле җиһазлары белән тәэмин итү.

120. Хуҗалык мәйданчыгында кер киптерү җайланмасы, кием киптерү өчен штанга, элгечләр, комлы тартма, чүп савыты, эскәмияләр булырга тиеш. Мәйданны киртә белән әйләндереп алырга кирәк. Мәйданчыкларны, ял итү урыннары элементларын төзү һәм төзекләндерү билгеләнгән таләпләргә туры китереп башкарылырга тиеш.

121. Әгәр кишәрлек территориясе күләмнәре мөмкинлек бирсә, участок чикләрендә этләр йөртү өчен мәйданчык урнаштырылырга мөмкин.

122. Йортлар каршындагы мәйданчыклар, юл йөрү һәм җәяүлеләр өчен юллар каты өслекле булырга тиеш. Каты катламнар урнаштырганда кар һәм яңгыр сулары ирекле агу мөмкинлеге каралырга тиеш.

123. Торак йортларга төзелгән җәмәгать корылмалары йортның торак өлешеннән изоляцияләнгән керү юлларына ия булырга тиеш, шул ук вакытта персоналның автотранспортын кую ишегалды территориясеннән читтә булырга тиеш.

124. Торак йортның тәрәзәләре һәм фатирларга керү урыннары урнашкан ишегалды ягыннан җәмәгать билгеләнешендәге урыннар өчен материаллар, продукция төяү рөхсәт ителми. Йөкләүне тәрәзәләре булмаган торак йортлар торецларыннан, җир асты тоннельләреннән яки ябык дебаркадерлардан, юллар ягыннан башкарырга кирәк.

125. Квартал эчендәге территорияләрдә транспорт чараларын урнаштыру кешеләрнең, шулай ук җыештыру һәм махсус техниканың тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

Шәхси торак төзелеше территорияләрен җыештыру

126. Торак йортларның хуҗалары көн саен җир кишәрлеген (шул исәптән кардан) һәм аның тирәсен җыештыра.

127. Шәхси торак төзелеше территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

127.1. йорт территориясе тышы чикләренә карны этеп чыгарырга, чүп, шлак ташларга, йорт биләмәләре территориясенә сыек көнкүреш калдыкларын агызырга;

127.2. Ишегалды һәм аның янәшәсендәге территориядән чистартылган кар һәм бозны юлларның һәм юл йөрү юлларының юл өлешенә күчерергә.

V. Территорияне төзекләндерү элементларына таләпләр

128. Түбәндәге төзекләндерү элементлары билгеләнгән тәртиптә килештерелгән проект (паспорт) һәм аның нигезендә тулысынча урнаштырыла:

- аерым торучы күрсәткечләр (стелалар);
- тышкы мәгълүмат чаралары;
- декоратив-сәнгати бизәлеш, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү өчен җайланмалар, су җайланмалары, типлаштырылган муниципаль мебель, коммуналь-көнкүреш җиһазлары рәвешендә кече архитектура формалары;

- капиталь булмаган объектлар, шул исәптән сезонлы объектлар һәм стационар булмаган сәүдә объектлары;

- аерым витриналардан һәм керү төркемнәреннән тыш, биналар, корылмалар, шул исәптән капиталь булмаганнарны архитектур яктан яктырту;

- фасадларның төсләре, шул исәптән декоратив-сәнгатьчә бизәлеше;

- гомуми файдаланудагы, чикләнгән файдаланудагы территорияләрне комплекслы төзекләндерү;

- кондиционерларның тышкы блокларын комплекслы урнаштыру.

мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияне төзекләндерү элементларына проект (паспорт) мәдәни мирас объектларын саклап калу, алардан файдалану, аларны популярлаштыру һәм дәүләт саклавы өлкәсендәге вәкаләтле органнар белән килештерелә.

Территорияләрне озак һәм даими файдаланудагы төзекләндерүнең стационар элементлары, аларның кучү мөмкинлеген кулдан төшереп калдыру өчен, беркетелергә тиеш.

Төзекләндерү элементларындагы мәгълүмат Россия Федерациясенең дәүләт теле һәм Татарстан Республикасының дәүләт телләре турындагы законнар таләпләрен үтәп урнаштырылырга тиеш.

Ике һәм аннан да күбрәк тел кулланылган очракта текстлар эчтәлеге һәм техник бизәлеше буенча тигез булырга, җентекләп эшләнелгән булырга тиеш.

129. Төзекләндерү элементларын, аларны торгызу һәм ремонтлау эшләрен дә кертеп, төзекләндерү элементлары хуҗалары башкара

Яшелләндерү

130. Яшел үсентеләр территорияне төзекләндерүнең мәҗбүри элементы булып тора.

Төзекләндерү эшләрен башкарганда гамәлдәге яшел үсентеләрне максималь рәвештә саклап калырга кирәк.

131. Авыл җирлеге территориясендә яшелләндерүнең ике төре: стационар - туфракка үсемлекләрне утырту һәм мобиль урыннарга утырту - үсемлекләрне махсус күчмә савытларга (контейнерлар, вазоннар һ.б.) утырту.

Стационар һәм мобиль яшелләндерүне рельефның табигый һәм ясалма элементларында, түбәләрендә (түбә яшелләндерү), фасадаларында (вертикаль яшелләндерү) архитектура-ландшафт объектлары (газоннар, бакчалар, чәчәк түтәлләре, куаклар һәм агачлар булган мәйданчыклар) төзү өчен файдаланалар.

132. яшелләндерү объектларын тоту - яшел утыртмаларны карау һәм яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү элементларын карап тоту, зур корылмаларның конструктив элементларын аз гына деформацияләүне һәм зарарлануларын бетерү, шулай ук җәйге һәм кышкы чорда күчмә кече формаларны җыю эшләре комплексы ул.

133. Яшелләндерү объектларында эшләрне башкаруга карата таләпләр:

133.1. яшелләндерү объектлары янындагы төзелеш мәйданчыкларын оештырганда проектта саклануча буларак билгеләнгән яшел утыртмаларның бөтенлеген саклап калу чараларын күрергә кирәк: киртәләп алу, түбән һәм киң ябаларны өлешчә кисү, агач кәүсәләрен саклау юлы белән каплау, куакларның ябалдашларын бәйләү, юл кырыенда урнашкан үсемлекләр астындагы туфракны гравий белән күмү юлы ;

133.2. территорияне вертикаль планлаштыру, җир асты коммуникацияләрен салу, юлларны, машина юлларын һәм тротуарларны төзекләндерү яшелләндерү алдыннан тәмамланырга тиеш;

133.3. туфрак катламын бозуга бәйле ремонт, төзелеш һәм башка эшләр башкарганда, аны яшел төзелештә алга таба файдалану өчен туфракның уңдырышлы катламын салырга һәм сакларга кирәк. Югарыда күрсәтелгән эшләрне башкарганнан соң бозылган җир кишәрлекләрен һәм үсентеләрне торгызырга кирәк. Яңадан торгызу эшләре җитештерү проектында каралырга тиеш;

133.4. яфраклар һәм үләнне алга таба ашлама ясау өчен өемнәргә җыярга кирәк, яки билгеләнгән тәртиптә юк итәргә;

133.5. борт биеклеге 0,5 м дан артмаган декоратив коймалар рәвешендә яшелләндерү объектын яклау элементларын урнаштыру яки транспорт чаралары керүгә комачаулаучы 0,5 м дан да артмаган биеклектәге баганалар кую.

134. Яшел үсентеләр хуҗалары:

134.1. яшел үсентеләрне саклауны һәм квалификацияле карауны тәэмин итәләр;

134.2. җәй көне коры һава шартларында газоннарга, чәчәк түтәлләренә, агачларга һәм куакларга су сибүне тәэмин итәләр;

134.3. газоннарның сакланышын һәм бөтенлеген тәэмин итәләр;

134.4. яңа агачлар һәм куаклар утырту һәм аларны күчереп утырту, шулай ук юл, мәйданчыклар, газоннар челтәрен билгеләнгән тәртиптә килештерелгән проектлар буенча гына планлаштыруга үзгәрешләр кертә;

134.5. яшелләндерү объектларында сулыклар булса, аларны чистартып тоталар һәм кимендә 10 елга бер мәртәбә чистарталар.

135. Яшелләндерелгән территорияләрдә рөхсәт ителми:

135.1. төзелешләрне, аларның эшләвен һәм хезмәт күрсәтүен тәэмин итү өчен билгеләнгән төзелешләрдән тыш, урнаштырырга;

135.2. агач һәм куакларны рөхсәтсез утырту һәм кисү, газоннарны һәм чәчәкләрне юкка чыгару;

135.3. ял итү һәм уеннар өчен бакчалар, скверлар, паркларның мемориаль зоналары газоннарында, гомуми файдаланудагы яшелләндерү объектлары булган бульварларда урнашырга;

135.4. яшелләндерү объектларында моның өчен махсус билгеләнгән урыннардан тыш, чаңгыда һәм чанада шуарга;

135.5. агачларга һәм башка яшел утыртмаларга гамак, таган, турник, кер киптерү өчен бау эләргә, тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын, күрсәткечләрне, игълан итүләрне, агитация материалларын, техник конструкцияләрне, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмати тәэмин итү чараларын, баганаларга, коймаларга, реклама калканнарына, электр чыбыкларына, лампаларга, чәнечкеле коймалага эләргә;

135.6. тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын, күрсәткечләрне (бирелгән рөхсәттән, паспорттан башка), агитация материалларын, техник конструкцияләрне, юл хәрәкәте катнашучыларын мәгълүмати тәэмин итү чараларын урнаштырырга;

135.7. тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын, күрсәткечләрне (бирелгән рөхсәттән, паспорттан башка), агитация материалларын, техник конструкцияләрне, юл хәрәкәте катнашучыларын мәгълүмати тәэмин итү чараларын урнаштырырга;

135.8. төзелеш һәм башка материалларны, калдыкларны, чүп-чарны, бозга каршы материалларны һәм башка зарарлы матдәләрне, шулай ук ком һәм бозга каршы реагентлар белән пычранган карны, боз ватыкларын җыярга;

135.9. бакчаларга казу;

135.10. газоннарда һәм чәчәкләрдә йорт хайваннарын йөртергә;

135.11. роторлы кар чистарту машиналарын, үсентеләргә кар элгүне булдырмый торган, махсус юнәлешле җайланмалардан башка, файдаланырга;

135.12. яфракларны, үләннәрне, ботакларны яндырырга, шулай ук аларны лотокларга һәм башка суүткәргеч җайланмаларга себереп кертергә;

135.13. себерелгән чуп-чарны газоннарга ыргытырга;

135.14. учак ягарга, шул исәптән ачык уттан файдалануны, мангаллар һәм ризыкны җылылык белән эшкәртү өчен башка җайланмалар куллануны күздә тоткан чаралар уздырырга;

135.15. сумала, сок чыгару өчен агачлар кисү, аларга башка механик зыян китерү;

135.16. җитештерү һәм куллану калдыкларыннан, шул исәптән автомобиль покрышкаларыннан, территорияне төзекләндерү, авыл җирлеге территориясендә клумб оештыру өчен файдаланырга;

135.17. күпьеллык чәчәкләр биләгән җир кишәрлекләреннән кар чыгарырга, шулай ук суыкка чыдам үсемлекләр утырту белән мәшгуль участокларны кардан арындырырга;

135.18. агач кәүсәләрен санитария таләпләре югары булган урыннардан тыш (чүп контейнерларына, җәмәгать бәдрәфләренә якын булу һ.б.) агартырга;

135.19. яшел территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмияләрне, коймаларны, урналарны, балалар һәм спорт җиһазларын бозарга;

135.20. Агач тамырларын кәүсәдән 1,5 м ераклыкта ачарга һәм агач төпләрен җир яки төзелеш калдыклары белән күмәргә;

135.21. транспорт чараларын, шул исәптән комплектланган (төзексез), ел фасылына карамастан, яшелләндерелгән урман парклары, парклары, бакчалары, бульвар территорияләрендә, торгызу эшләрен мәҗбүри үткәрү шарты белән, кирәкле эшләрне башкару очракларыннан тыш, урнаштыру;

135.22. транспорт чараларын, шул исәптән комплектланган (төзексез), яшелләндерелгән территорияләрдә дәвалау, балалар уку һәм фәнни учреждениеләр, сәнәгать предприятиеләре, спорт комплекслары һәм торак кварталлар территорияләрендә, мәҗбүри төзекләндерү эшләрен башкару шарты белән, кирәкле эшләрне башкару очракларыннан тыш, урнаштыру.

Коймалар

136. Коймалар урнаштыру-төзекләндерүнең өстәмә элементы.

137. Коймалар бер-берсеннән түбәндәгечә аерыла:

1) билгеләү буенча (декоратив, саклагыч, икесенең катнашында);

2) биеклеге буенча (түбән - 1,0 м га кадәр, урта-1,1-1,7 м, биек - 1,8-3,0 м);

3) материал төре буенча (металл, тимер-бетон һ. б.);

4) күз карашы өчен сизгерлек дәрәҗәсе (үтә күренмәле, игътибарсыз калдыра торган);

5) стационарлык дәрәҗәләре (даими, вакытлы, күчмә) һәм башка киртәләр..

Киртәләрне проектлау аларның урнашуына һәм гамәлдәге дәүләт стандартларына, сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогына, шәхси проектлау проектларына бәйле рәвештә башкарыла.

138. Мәдәни мирас объектлары территорияләрен коймалауны әлеге территорияләр өчен билгеләнгән шәһәр төзелеше регламентлары нигезендә башкарырга кирәк.

Җәмәгать, торак, рекреацион билгеләнештәге территорияләрдә тоташ һәм тимер-бетон киртәләрне проектлау рөхсәт ителми.

Сәнәгать, махсус территорияләр коймалары декоратив тимер-бетон панельләрдән ясалырга мөмкин.

Коймаларның урта һәм югары төрләрен проектлаганда җир асты корылмалары белән кисешү урыннарында ремонт яки төзелеш эшләре башкарырга мөмкинлек бирә торган коймалар конструкцияләре каралган.

Интенсив җәяүлеләр хәрәкәте зоналарында яисә төзелеш һәм реконструктив эшләр башкару зоналарында агачлар үскән очракта, саклауның башка төрләре булмаганда, 0,9 м һәм аннан күбрәк биеклектәге, 0,8 м диаметрлы һәм аннан күбрәк диаметрлы, , агач токымнары**,** яше һәм башка характеристикаларына карап, яклау киртәләрен күздә тотарга кирәк.

Юл өслеге катламы

139. Юл өслеге авыл җирлеге территориясендә имин һәм уңайлы хәрәкәт шартлары белән тәэмин итә, шулай ук авыл җирлеге төзелешенең архитектур йөзен формалаштыра.

Төзекләндерү максатларында түбәндәге төр өслекләр билгеләнде:

1) каты (капиталь) өслекләр - монолит яисә җыелма өслекләр, шул исәптән

асфальт-бетоннан, цементобетоннан, табигый таштан башкарыла;

2) йомшак (капиталь булмаган) капламалар - табигый хәлдәге, тыгызланган яки ябышучан материаллар белән нығытылган коры катнашмаларда булган табигый яки ясалма юеш материаллардан (шул исәптән ком, вак таш, гранитлы чәчүләр, керамзит, резин крошок) ясалучы капламнар;

3) газон катламнары-үлән капламын әзерләү һәм утыртуның махсус технологияләре буенча башкарыла торган капламнар;

4) катнаш өслекләр - өслекләрнең үрелмәләрен тәшкил итүче өслекләр (рәшәткә плитәсе яки газонга баткан газ рәшәткәсе яки йомшак өслек).

140. юл өслеген каплауның төрләрен сайлауны аларның максатчан билгеләнеше нигезендә башкарырга кирәк:

1) каты - мөмкин булган йөкләнешне, характерны һәм хәрәкәт составын, проектлау вакытына гамәлдә булган янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып;

2) йомшак - территорияләрнең аерым төрләрен (шул исәптән балалар, спорт мәйданчыкларын, этләрне йөртү өчен мәйданчыкларны, йөрү юлларын) төзекләндергәндә аларның үзенчәлекләрен исәпкә алып;

3) иң экологик буларак, газонлы һәм и катнаш өслек.

өслекнең каты төрләрендә кытыршы өслек, Коры хәлдәге эләктерү коэффициенты белән кимендә 0,6, юештә – кимендә 0,4 булырга тиеш. Җәяүлеләр коммуникацияләре территориясендә, җир өсте һәм җир асты кичүләрендә, биналарның керү төркемнәре баскычларында һәм мәйданчыкларында кафель, метлах плиткаларын, шома яки ясалма һәм табигый таштан ясалган плитәләрне каплау сыйфатында куллану рөхсәт ителми.

141. Кулланыла торган төр катламның колористик чишелеше формалаша торган тирәлекнең төсле чишелешен исәпкә алырга тиеш.

Баскычлар һәм пандуслар

142. җәяүлеләр коммуникацияләре юнәлеше 60 тан артык промилле авышлыкта булса, баскыч урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм башка массакүләм кеше йөрү объектларында, инвалидлар һәм картлары йортларында урнашкан җәяүлеләр коммуникацияләрендә 50 промилльдан авышканда, баскыч белән пандуслар урнаштыруны күздә тотарга кирәк. Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 кабул ителә.

Баскычларның төшкәндә һәм күтәрелгәндә беренче басмасын, ачык төстәге капма-каршы төстәге сызыклар белән аерып күрсәтергә кирәк.

Тышкы баскычларның барлык баскычлары киңлеге һәм биеклеге буенча тигез билгеләнә..

Коймалар пандусы булмаганда, конструкцияләрдән кимендә 75 мм биеклектәге койма борты һәм култыксалар каралырга тиеш.

Пандус башында һәм ахырында юлның горизонталь участоклары тирә-юньдәгеләрдән аерылып торган текстура һәм төс белән башкарыла.

Баскыч яки пандусның ике ягы буенча да, 800-920 мм түгәрәк яки туры почмаклы, кул белән идарә итү өчен уңайлы булган һәм дивардан 40 мм ераклыкта торган култыксалар карала.

Мәйданчык

143. Авыл җирлеге территориясендә түбәндәге мәйданчыклар урнашкан: балалар уеннары өчен, өлкәннәрнең ялы, спорт белән шөгыльләнү, чүп-чар урнаштыру, этләрне йөртү, машина кую урыннары.

Теркәлгән мәдәни мирас һәйкәлләренең һәм аеруча саклана торган табигый территорияләр зоналарының саклау зоналары чикләрендәге мәйданчыкларны урнаштыруны һәйкәлләрне саклау, табигатьтән файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау буенча вәкаләтле органнар белән килештерергә тәкъдим ителә.

Йорт яны территорияләре, кагыйдә буларак, балалар өчен уен һәм спорт мәйданчыклары белән тәэмин ителергә тиеш.

Балалар мәйданчыклары

144. Балалар мәйданчыклары төрле яшь төркемнәре өчен аерым мәйданчыклар рәвешендә яисә яшь мәнфәгатьләре буенча зоналаштырылган комплексды уен мәйданчыклары буларак оештырыла.

Балалар мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслекнең йомшак төрләре, мәйданчыкның газон белән тоташу элементлары, яшелләндерү, уен җиһазлары, эскәмия һәм урналар, яктырту җиһазлары.

Торак йортлар һәм җәмәгать биналары тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яшьтәге балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр ераклык - 10 метрдан, кече һәм урта мәктәп яшендәге балалар мәйданчыклары - 20 метрдан кимрәк, комплексды уен мәйданчыклары 40 метрдан да ким булмаска, спорт-уен комплекслары 100 метрдан да ким булмаска тиеш.

Балалар уен мәйданчыклары контейнер мәйданчыкларыннан кимендә 20 метр ераклыкта урнашырга тиеш.

145. Балалар мәйданчыклары тиеш:

145.1. җәй көннәрендә ком белән тигезсезлекләр салынган өслек планировкасы булырга тиеш;

145.2 даими рәвештә себерелергә һәм иртәнге вакытта чылатырга;

145.3. киртәләрнең һәм корылмаларның буялуын тәэмин итәргә, буялуын елга кимендә бер тапкыр җитештерергә кирәк, ә ремонтлауны - кирәк булган саен;

145.4. транзит хәрәкәтеннән, юллардан, борылу мәйданчыкларыннан, кунак тукталышларыннан, калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру мәйданчыкларыннан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлыча саклау участокларыннан изоляцияләнгән булырга тиеш.

Травмалар булдырмас өчен, мәйдан территориясендә чыгып тора торган тамырлары яки асылмалы ботаклары, җир өстендә иске киселгән җиһазлар (стойкалар, фундаментлар) (гадәттә, турниклар һәм таганнар янында) булуы рөхсәт ителми.

Янындагы территорияләрне реконструкцияләгәндә балалар мәйданчыклары территориясендә эшләр алып бару һәм төзелеш материалларын складлау рөхсәт ителми. Яктырту җиһазлары, кагыйдә буларак, мәйданчык урнашкан территорияне яктырту режимында эшләргә тиеш. 2,5 м биеклектән түбәнрәк яктырту җиһазларын урнаштыру рөхсәт ителми.

Уен җиһазларын урнаштыру куркынычсызлыкның норматив параметрларын исәпкә алып башкарылырга тиеш.

146. Балалар мәйданчыкларын карап тоту һәм куркынычсызлыкны тәэмин итү өчен җаваплылык аларны эксплуатацияләүне гамәлгә ашыручы затларга йөкләнә.

Спорт мәйданчыклары

147. Спорт мәйданчыклары халыкның барлык яшь төркемнәрендә физкультура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен каралган.

Спорт мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслекнең йомшак яисә газон төрләре (җәйге чорда), спорт җиһазлары. Спорт мәйданчыклары яшелләндерелә һәм челтәрле койма белән әйләндереп алына. Яшеллек мәйданчык периметры буйлап урнаштырыла, вертикаль яшелләндерү кулланырга мөмкин. Койманың биеклеге 2,5-3 м, мәйданчыкларның бер-берсенә терәлгән урыннарында биеклеге 1,2 м.

Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендәге спорт җиһазлары заводта җитештерелгән кебек үк, махсус эшкәртелгән өслеге булган бүрәнәләрдән һәм борыслардан эшләнгән булырга мөмкин, имгәнүләр алуны булдырмый торган булырга тиеш (ярыклар, сколлар булмау һ.б.).

Урнаштырганда сертификацияләнгән җиһазлар каталогларына таянып эш итәргә кирәк

Ял мәйданчыгы

148. Торак төзелеше территориясендә тыныч ял итү һәм өлкәннәр өчен өстәл уеннары уздыру өчен билгеләнгән ял мәйданчыклары оештыру мөмкин. Торак йортлар тәрәзәләреннән алып тын ял итү мәйданчыклары чикләренә кадәр ара 10 метрдан да ким булмаска, шау-шулы өстәл уеннары мәйданчыклары - 25 метрдан да ким булмаска тиеш.

Ял мәйданчыгында төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә гадәттә каты өслек төрләре, мәйданчыкның газон белән тоташу элементлары, яшелләндерү, ял итү өчен эскәмияләр, эскәмияле өстәлләр, урналар (ким дигәндә һәр эскәмиядә берешәр), яктырту җиһазлары керә.

Мәйданчыкны плитә белән белән түшәргә киңәш ител. Ял һәм балалар мәйданчыкларын берләштергәндә балаларның уен зонасында каты түшәмә төрләрен түшәргә рөхсәт ителми.

Парклар территорияләрендә чирәмдәге ял мәйданчыклары оештырылырга мөмкин.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары

149. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары.

149.1. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан каралган булырга тиеш.

Гамәлдәге такталардан һәм режимлы табличкалардан тыш, тышкы мәгълүмат чаралары вәкаләтле орган белән килештерелгән паспорт нигезендә һәм аның белән тулысынча яраштырып урнаштырыла һәм эксплуатацияләнә.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары хуҗалары аларны тиешенчә тәэмин итә, тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары урнаштыру урыннарын ремонтлау һәм җыештыруны үз вакытында булдыра.

Реклама яки мәгълүмати хәбәрләр урнаштырмыйча тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чараларын урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәгълүмат кырын зарарлау, шулай ук тышкы реклама чараларын һәм полиэтилен пленка һәм башка материаллар белән мәгълүматны элү, ябыштыру рөхсәт ителми.

Реклама яки мәгълүмат конструкциясе хуҗасы территорияне төзекләндерү һәм (яки) фасадның тышкы кыяфәтен монтаждан соң (демонтаждан) өч тәүлек дәвамында торгыза. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары, аларда фундамент блогы булганда, фундамент блогы белән бергә демонтацияләнергә тиеш..

Объектларның тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын беркеткәндә корылмаларына һәм бизәкләренә зыян китерү, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклыгын һәм тотрыклылыгын киметү рөхсәт ителми

149.2. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары түбәндәге төрләр булырга мөмкин:

- көйләнгән конструкция;
- декоратив панно;
- консол конструкциясе;
- түбә конструкциясе;
- витрина конструкциясе;
- гамәлгә кую тактасы;
- режимлы табличка;
- модульле конструкция;
- калкан конструкциясе;
- флаглар композициясе;
- махсуслаштырылган конструкция.

149.3. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларына гомуми таләпләр.

149.3.1. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын проектлау, әзерләү һәм урнаштыру төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, Россия Федерациясе

халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният ядкарьләре) турында Россия Федерациясе законнары таләпләре, аларны саклау һәм куллану таләпләре нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

149.3.2. Тышкы мәгълүмат чаралары типлаштырылган һәм шәхси башкаруда урнаштырылырга мөмкин.

149.3.3. Тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыру рөхсәт ителми:

1) күпфатирлы торак йортлар фасадларында:

- торак биналар чикләрендә, беренче һәм икенче катлар арасында урнаштырылган конструкцияләрдән тыш, турыдан-туры торак булмаган бина өстендә;

- торак йортның үз чикләреннән иң күбе 1,5 метрдан артмаган һәм мәгълүмат конструкциясен урнаштыручы зат били торган габаритларында урнашкан торак булмаган биналарның чикләрендә, беренче һәм икенче катлар арасында урнашкан конструкцияләрдән тыш, торак булмаган бина өстеннән турыдан-туры урнашкан конструкцияләрдә;

- тәрәзә һәм ишек уемнарының, шулай ук витраж һәм витриналарның, шул исәптән төзелгән-кушып төзелгән биналарның, әлеге Кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш, тулысынча яисә өлешчә ябылуы рәвешендә;

- әгәр дә бу керү төркеменең проект тәкъдиме белән каралмаган булса, лоджий, балконнар конструкцияләрендә;

- бер ишек булганда бердән артык конструкция;

2) торак булмаган билгеләнештәге биналар фасадларында:

- биш каттан артык биеклектәге биналарда вертикаль консольный конструкцияләр;

- әлеге Кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш, икенче кат тәрәзәләренең аскы өлешеннән югарырак;

3) керү төркемнәренең козырекларында, фризларда:

- бер ишек булганда бердән артык конструкция;

- бер керү урыны булган керү төркеме фризында урнаштырыла торган яктылык тартмалары, фон конструкцияләре рәвешендә;

- витрина һәм консоль конструкцияләрдән, декоратив паннолардан тыш, фонлы конструкцияләр, яктылык тартмалары, динамик конструкцияләр;

- җемелдәүче ут куллану;

- архитектура фоны белән ярашмаган контрастлы һәм бай төсләр куллану;

4) мондый обьект проектында каралмаган, 400 кв. метрдан артык мәйданлы административ-офис, сәүдә, мәдәни-күңел ачу, спорт объектларында

5) индивидуаль яисә күпфатирлы торак йортлар территориясендә аерым торучы конструкцияләр рәвешендә;

6) әлеге Кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш, биналарда тәрәзәләрне, витриналарны, аркаларны, архитектура детальләрен һәм декоратив-сәнгать бизәлешен, суперграфиканы каплаучы уемнарны пыялалау;

7) фасадның архитектура үзенчәлекләрен исәпкә алмыйча. Биналар фасадларында тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыру вариантлары әлеге Кагыйдәләргә кушымта белән билгеләнә;

8) эркерларда, колонналарда, пилястраларда, балконнарда;

9) мемориаль такталардан 2,0 м ераклыкта;

10) адреслы атрибутиканы (урам исемнәре һәм йорт номерлары күрсәткечләре) каплый торган;

11) 2 каттан артык биеклектәге биналарның тонык торецларда;

12) декоратив паннолар, модуль конструкцияләрдән, шулай ук автозаправка станцияләрендә күләмле-пространство композицияләре рәвешендәге конструкцияләрдән, банк операцияләрен башкаручы оешмалар өчен щит, витрина, консоль конструкцияләреннән тыш, алмаш мәгълүмат белән.

13) мәгълүмат кырының гомуми мәйданыннан 10% тан артык булган мәгълүматка “Кулланучылар хокукларын яклау турында” Федераль законның 9 статьясы (оешманың фирма атамасы (исеме), аның урнашу урыны (адресы) һәм

аның эш режимы турында мәгълүмат), ә атап әйткәндә, товарлар һәм хезмәт күрсәтүләр, биналарны арендалау, сату турында юнәлешләр, билгеләүләр, модуль конструкцияләр, шулай ук щитлы һәм витринлы конструкцияләр рәвешендә элмә такталардан һәм витрин конструкцияләрдән тыш;

14) текст мәгълүматыннан башка гына сурәтләрне үз эченә алган;

15) архитектур фасад фонының төсе буенча ярашмаган;

16) яктырту өчен ачык ысул кулланып;

17) тукыма материалларын әзерләүдә флаг композицияләреннән, шулай ук 6,0 м дан артык озынлыкта яктырткыч тартмалар рәвешендәге дивар конструкцияләреннән тыш;

18) мәгълүмат конструкциясенең бер төрен кулланып, мәгълүматны кабатлый торган, түбәндәгеләрдән тыш:

- Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт телләре турындагы законнар таләпләрен үтәү нигезендә башкарылган мәгълүмат;

- Берничә урам киселешендә яисә ике урам арасындагы территориядә урнашкан бинаның һәр фасадында урнаштырылган мәгълүмат;

- автозаправка станцияләре фасадларында урнаштырылган мәгълүмат;

19) кабартылган конструкцияләр, штендерлар рәвешендә;

20) түбәнең (парапетның, фризның) өске ноктасыннан югарырак төзелешле кушып төзелгән биналар (тамбурларны да кертеп);

21) җемелдәүче ут кулланып;

22) телефон номерларын, сайтларны, электрон почта адресларын күрсәтеп.

149.3.4. Средства наружной информации подлежат демонтажу при изменении фасада здания в местах их размещения в случаях:

- бинаның фасадның тышкы кыяфәтен үзгәртү белән бәйле катлылыгын арттыру;

- фасадның тышкы үзгәрешләре белән бәйле кат биеклеген арттыру яки киметү;

- суперграфиканы күздә тоткан фасадның төс чишелешен үзгәртү;

- фасадтагы уемнарның габаритларын арттыру;

- төзелеш мәйданын арттыру, төзелгән-янкормалы объектлар (капиталь, капиталь булмаган объектлар) оештыру;

- фасадның архитектур үзенчәлекләрен үзгәртү, шул исәптән архитектура детальләрен урнаштыру, декоратив-сәнгати бизәлеш, керү төркемнәрендәге козырекларны урнаштыру.

149.4. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларының аерым төрләренә карата таләпләр.

149.4.1. Элмә конструкция - стационар булмаган сәүдә объектларындагы диварларның тышкы өслегендә, фризларда, козырекларда, биналар фронтоннарында, керү яки тәрәзәләр (витриналар) өстендәге, дивар өслегеннән 0,2 м ераграк булмаган тәрәзәләр арасында, фон яки фонсыз конструкция, яктылык тартмасы, беркетү элементларыннан, текст мәгълүматыннан, декоратив элементлардан һәм (яки) тамгалардан яисә дивар өслегенә турыдан - туры китерелгән сурәтләрдән торган мәгълүмат конструкциясе.

Дивар конструкцияләрен урнаштыру рөхсәт ителми:

1) стационар булмаган объектның, бинаның катлары тәрәзәләре арасындагы биеклектән 2/3 артык биеклектә.

2) бинаның тәрәзәләре арасындагы простенка биеклегеннән 1/2 артык биеклектә, стационар булмаган сәүдә объектында арка тәрзәләре булган очракта;

3) текстлы мәгълүматның биеклеге фриз биеклегеннән 2/3 артык (шул исәптән төзелгән-кушып төзелгән биналардан);

4) Биеклеге белән фриз биеклегеннән кимрәк яки аннан да югарырак булган бер катлы биналарда (шул исәптән кушып төзелгән биналарда), керү төркемнәрендә, стационар булмаган сәүдә объектларында фризда фонлы конструкцияләр һәм яктылык тартмалары рәвешендә;

5) стационар булмаган сәүдә объектының бина фронтоны биеклегеннән 1/2

дән артык биеклектә;

6) козыректа биеклеге 0,5 м артык;

7) фасад озынлыгының 70% артык озынлыкка;

8) в пределах первого этажа высотой более 0,5 м, длиной более 50% простенка при размещении между проемами и высотой более 1,5 м, длиной более 50% простенка на угловых участках;

9) конструкциянең әлеге кагыйдәләре белән билгеләнгән озынлыгының 50% тан артыгракка арттырылган башка телләрдәге мәгълүматны кулланганда;

10) төрле телләрдәге язуларның гадәти булмаган үлчәмнәрен һәм шрифтларын кулланып;

11) җир өсте тигезлегеннән конструкциягә кадәр 0,6 м дан түбәнрәк, беренче, цоколь яки подвал катларының тышкы стеналары өстендә урнаштырганда;

12) икенче каттан югарырак: проемнар булганда, тоташ пыялалау, фриз, фронтон булмаганда һәм тәрәзәара простенканың биеклеге конструкцияне урнаштыру күздә тотылган тәрәзә проемының ике биеклегеннән артып киткән очраклардан тыш;

13) тоташ пыялада икенче каттан югарырак урнаштырганда бер конструкциядән артык санда;

14) урамга чыга торган (урамнарны төзүнең алгы сызыгын формалаштыручы) биналарда, стационар булмаган объектларда, төп һәм ян фасадларда фонлы конструкцияләр һәм ут тартмаларыр рәвешендә;

15) бер-берсе өстендә фон конструкцияләре һәм яктылык тартмалары рәвешендә, бу Кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш;

16) бинага, стационар булмаган сәүдә объектларына, керү төркеменә, козырекларга өслеге параллель булмаган фризда фонлы конструкцияләр һәм яктылык тартмалары рәвешендә;

17) бинада, стационар булмаган объектта фонлы конструкцияләр фоны төсен фриз төсеннән аерылып торган итеп куллану;

18) беренче яки аннан да түбәнрәк каттан булган уемнар арасында урнаштырганда фон конструкцияләре һәм ут тартмалары рәвешендә;;

19) алмаштырыла торган мәгълүмат белән;

20) диварның алгы ягында турыдан-туры дивар өслегенә төшерелгән, дивар конструкцияләренең башка төрләрен куллануны күздә тоткан рәсемнәр белән;;

21) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын файдаланып;

22) конструкцияне рөхсәт (килештерү) нигезендә урнаштырырга тиешле урын өстендә урнаштырылган түбә конструкциясе булган очракта, дивар конструкциясе белән бердәм мәгълүмати эчтәлекле берләштерелгән түбә конструкциясеннән тыш, гамәлдә булу вакыты чыкмаган, фронтонда, югары катның фризасында (бер эшчәнлек турында гомуми мәгълүмат);

23) мәдәни мирас объектларында 0,5 м дан зуррак биеклектә;

24) түбә яссылыгын бина стенасыннан, стационар булмаган сәүдә объектыннан карниз дәрәҗәсеннән алып скат түбә очына кадәр 3,0 м дан да ким булмаган биеклектә аера торган кәрниз биеклегеннән югарырак;

25) бердән күбрәк конструкция күләмендә түбә яссылыгын бинаның, стационар булмаган объектның стенасыннан аера торган карниз дәрәҗәсеннән югарырак.

26) вертикаль тәртиптә:

- бинада биш каттан түбәнрәк урнашканда;
- ут тартмалары һәм фон конструкцияләре рәвешендә;
- бинада бердән артык;
- 3 метрдан кимрәк булган киңлектә;
- 3 метрдан ким;
- ике һәм аннан да күбрәк баганага;
- түбә конструкциясе булганда;
- бинаның, корылманың гомуми атамасын чагылдырмаганда;

27) корылмаларның гомуми атамасын чагылдырмаган, 400,0 кв. м. ким булган

мәйданлы, шул исәптән капиталь булмаган бинаның, корылманың фасад (фриза, фронтон) башында бердән артык, беркатлы биналардан тыш;

28) цоколь һәм подвал катының тышкы диварлары чикләрендә, биеклеге 0,3 м дан артык.

149.5.2. Декоратив панно - гомуми мәйданы 1500 кв. метрдан артык булган сәүдә - офис, мәдәни-күңел ачу, җитештерү, склад һәм спорт өчен билгеләнгән аерым объектлар фасадларында гына урнаштырыла торган мәгълүмат конструкциясе.

Әлеге конструкциянең мәгълүмати кыры ныклы яки тукыма өслектә башкарылырга тиеш, мәгълүмати кыр һәм каркасның тоташу урыннары яшерелергә һәм кырыйлары декоратив бизәлгән (шул исәптән багет, сәнгать декоры элементлары) булырга тиеш.

Декоратив панноларны урнаштыру рөхсәт ителми:

1) беренче каттан түбәнрәк;

2) тарихи территорияләр чикләрендә, уздырыла торган чаралар турында мәгълүмат урнаштыру өчен билгеләнгән аерым торучы мәдәни-күңел ачу, спорт билгеләнешендәге объектлар фасадына урнаштырыла торган конструкцияләрдән тыш;

3) витриналардан кала, ишек һәм тәрәзә уемнары арасында;

4) эчке яктылыктан башка баннер тукыма кулланып;

5) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулыннан файдаланып;

6) җир кишәрлеге чикләрендә аерым торучы калкан конструкцияләре булганда яки мондый конструкцияләр урнаштыру мөмкинлекләре булганда тарихи территорияләр чикләрендәге биналар фасадында..

149.4.3. Консоль конструкциясе-бинаның фасады яссылыгына туры почмак астында урнаштырыла торган мәгълүмат конструкциясе, диварның тышкы өслегенең кечкенә конструкцияләр рәвешендә стационар булмаган сәүдә объектының почмак участокларында урнашкан.

Консоль корылмалар урнаштыру рөхсәт ителми:

1) биеклеге һәм озынлыгы 1,0 м дан артык;

3) фасад өслегеннән 0,2 метр ераграк арада;

4) бер-берсеннән 10 метрдан якынрак арада;

5) фасад краеннан 0,2 метрдан артык һәм җир дәрәҗәсеннән алып конструкциянең түбән ягына кадәр 2,5 метрдан кимрәк ераклыкта;

6) турыдан-туры бинага керү юллары өстендә ;

7) вертикаль-тарихи территорияләр чикләрендә урамга чыга торган биналарның фасадларында (әлеге урамнар төзелешенең алгы линиясен формалаштыра торган) ;

8) 1959 елга кадәр төзелгән тарихи биналарда, мәдәни мирас объектларында, металлодекор кулланмыйча;

9) банк операцияләрен гамәлгә ашыручы оешмалар өчен консоль корылмалардан тыш, мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын кулланып.

149.4.4. Түбә конструкциясе-әлеге бинаның гомуми мәйданының 100% ын алып торган, стационар булмаган сәүдә объектының яссы түбәсенең (парапетаның) өске тамгасыннан тулысынча яисә бинаның кыек түбәсеннән (конька) югары ноктасына кадәр булган оешма тарафыннан урнаштырыла торган яктылык хәрефләре һәм символлар (логотиплар, саннар, билгеләр, нәфис элементлар) рәвешендәге күләмле мәгълүмат конструкциясе.

Түбә конструкцияләрен урнаштыру рөхсәт ителми:

1) текст мәгълүматының биеклеге:

- 0,5 м дан артык - стационар булмаган сәүдә объектларының бер катлы биналары өчен;
- 2,0 м дан артык - 2-5 катлы биналар өчен;
- 2,5 м дан артык - 6-9 катлы биналар өчен;
- 3,0 м дан артык - 10-15 катлы биналар өчен ;
- 4,0 м дан артык-16 һәм аннан да күбрәк катлары булган биналар өчен;

- биеклек буенча чикләүләрсез-төзелеш мәйданы 15 мең кв. метрдан артык булган зур сәүдә үзәкләре биналары өчен;

2) озынлыгы:

- фасадның төгәлләнү озынлыгыннан 1/2 дән артык;

- фасадның (парапет) йомгаклау өлешендәге биеклекләрнең төгәлләнү фрагменты озынлыгының 2/3 еннән артыгы;

3) күпфатирлы торак йортларда;

4) Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт телләре турындагы законнар таләпләре нигезендә башкарылган мәгълүматны кабатлый торган конструкцияләрдән тыш, бинада, стационар булмаган сәүдә объектында бердән артык;

5) рөхсәт белән билгеләнгән һәм әлеге бинада гамәлдә булу срогы чыкмаган түбә җайланмасы рәвешендәге реклама конструкциясе булган очракта;

6) әлеге бинада рөхсәт (килешү) нигезендә билгеләнгән гамәлдә булу срогы тәмамланмаган, вертикаль тәртиптә, фронтонда, югары каттагы фризында көйләнгән конструкция булганда, түбә конструкциясе белән бердәм мәгълүмат эчтәлеге белән берләшкән көйләнгән (настенная) конструкциядән тыш (бер эшчәнлек турында гомуми мәгълүмат);

7) алмаштырыла торган мәгълүмат белән;

8) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулыннан файдаланып;

9) Өстәмә символларның биеклеге (логотиплар, цифрлар, билгеләр, нәфис элементлар) текст мәгълүматы биеклегенең 1/3 өлешеннән артык.

149.4.5. Стационар булмаган сәүдә объекты, бинадагы витрина пыяласының эчке ягыннан, тәрәзә проемы, каркастан, декоратив-рәсмиләштерелгән крайлар белән мәгълүмати кырдан, асылмалы элементлардан торган, тәрәзә проемы мәйданыннан 1/4 тән артмаган (биеклеге буенча витрина пыяласының яртысы һәм озынлыгы буенча витрина пыяласының яртысы) фон конструкциясе яки яктылык тартмасы рәвешендәге мәгълүмати конструкция витрина конструкциясе дип атала.

Витрина конструкцияләрен урнаштыру рөхсәт ителми:

1) мәйданы 2,0 кв. м булган тәрәзә уемында;

2) витринаның пыялалануыннан алып витрин конструкциягә кадәр, бина ягыннан 0,15 м дан да кимрәк ераклыкта;

3) тәрәзә үрелеше бүленүен исәпкә алмыйча;

4) витринаның пыялалы өслеген төсле буяулар һәм декоратив пленкалар каплау рәвешендә;

5) пыялалы витринаны яктылык тартмалары белән алмаштыру юлы белән;

6) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын файдаланып;

7) витрина конструкцияләре арасында 1,5 метрдан ким аралыкта.

149.4.6. Учреждение тактасы, режимлы табличка - кулланучыларга җиткерү өчен билгеләнгән мәгълүмат конструкцияләре. Аны күрсәтү "Кулланучылар хокукларын яклау турында" Федераль законның 9 статьясы нигезендә билгеләнә. Анда оешманың, шәхси эшмәкәрнең оештыру-хокукый рәвешенә бәйсез рәвештә фирма исеме (атамасы), аларның урнашкан урыны (адресы) һәм эш режимы күрсәтелә. Әлеге мәгълүмат конструкцияләре бинада, стационар булмаган сәүдә объектында яки коймада, төп керү урыннарыннан уң һәм (яисә) сул ягында, яки керү төркемнәрен пыялалауларында (режимлы табличка) урнаштырыла.

Учреждениеләр тактасында, режим табличкасында урнаштырыла торган мәгълүмат Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә дә кулланучыларга җиткерелергә тиеш.

Учреждение тактасы, режим табличкасы урнаштыру рөхсәт ителми:

1) озынлыгы 0,6 м артык һәм 0,8 м дан артык биеклектә (учреждениеләр тактасы);

2) озынлыгы 0,4 м артык һәм 0,6 м дан артык биеклектә (режим табличкасы);

3) 0,6 м дан артык озынлыкта һәм 0,4 м дан артык биеклектә (керү төркемнәренең пыяласында трафарет матбугатын төшерү методы белән урнаштырыла торган режим табличкасы);

4) оештыру-хокукый рәвешенә бәйсез рәвештә, бер оешма өчен икедән артык, шәхси эшмәкәр өчен бер бинада, стационар булмаган сәүдә объектында, коймаларда бердән артык;

5) материал буенча охшаш булмаган, аның конструкциясе ясалган зурлыгы буенча аерылып торучылар;

6) керү төркемнәренә (ишекләр) трафарет матбугаты ясау ысулы белән башкарылган (бердән артык);

7) киртәләрдәге элмәләрдән (вывеска) тыш, яктырткычлар кулланып;

8) фонсыз конструкцияләр рәвешендә;

9) Керүнең бер ягында икедән артык;

10) киртә секциясеннән читтә;

11) төзелештә, үтә күренмәле киртәләрдә, баскычларда, балконнар, лоджийларда;

12) җәмәгать туклануы стационар предприятиеләре каршындагы сезонлы кафе конструкцияләрендә;

14) киртә биеклегеннән югарырак;

15) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулыннан файдаланып.

149.4.7. Модульле конструкция - бер бинада оештыру-хокукый формасына бәйсез рәвештә берничә оешма, шәхси эшмәкәрләрне, бердәм блокка берләштерелгән модульләр рәвешендә кулланыла торган элмә тактасының бер төре, ул урнашкан бинада яки аның янәшәсендәге шундый бина яки җир участогында эксплуатацияләүгә бирелгән яки аңа парковка урыннары оештыру өчен бирелгән җир участогы белән чиктәш җирдә урнашкан.

Модуль конструкция түбәндәгеләр рәвешендә урнаштырылырга мөмкин::

- декоратив панно;
- консоль корылма;
- керү төркемнәрен пыялалаудан тыш элмә такталар, режим табличкалары,;
- эре форматтагы күләм-киңлек композициясе.

Модульле конструкцияләргә, әлеге пунктта каралган үзенчәлекләрне үтәгәндә, мәгълүмат конструкциясенең тиешле төре өчен билгеләнгән таләпләр кагыла.

Модульле корылмалар урнаштыру рөхсәт ителми:

1) биеклеге 6,0 м дан артык һәм 2,0 м дан да кимрәк (консоль корылмалар););

2) тарихи территорияләр чикләрендә урамга чыга торган (бу урамнарны төзүнең алгы сызыгын төзи торган) биналар фасадларында (консоль корылмалар);

3) биш каттан артык биеклектәге биналарда (консольная корылмалар);

4) күпфатирлы торак йортлар фасадларында, кушып төзелгән биналардан тыш (консоль корылмалар);

5)1959 елга кадәр төзелгән тарихи биналар һәм мәдәни мирас объектларында (консоль корылма);

6) бер блокта һәм бер бинада модульле элементларның мәгълүмат кырын әзерләүнең төрле материалларын һәм яктырту ысулларын куллану;

7) бер конструкциядә кимендә өч модульле элемент саны белән;

8) декоратив панно рәвешендәге модульле конструкция булганда консольныйлар;

9) кронштейн рәвешендә модульле конструкция булганда декоратив панно рәвешендә;

10) бер корылма рәвешендә бер бинада икедән артык блок;

11) биеклеге һәм озынлыгы 1,5 метрдан артык (гамәлгә кую тактасы, режимлы табличка);

12) простенка озынлыгыннан 2/3 артык булган озынлыкта (гамәлгә куелган такта, режимлы табличка);

13) Керүнең бер ягыннан бердән артык (гамәлгә кую тактасы, режимлы табличка).

149.4.8. Щитлы корылма - эчке яки тышкы яктырту белән, биеклеге 4,0 м дан артмаган, фундаменттан, каркастан, декоратив элементлардан, каты нигезле

мәгълүмат кырыннан торган аерым тора торган мәгълүмат корылмасы.

Щит корылмаларын урнаштыру рөхсәт ителми:

1) оешманың, индивидуаль эшкуарның бинасы һәм урнашкан урыны булган хуҗаның, кулланучының, шулай ук аны эксплуатацияләү яисә парковка урыннарын оештыру өчен бирелгән җир кишәрлегеннән читтә урнашкан җир кишәрлеге чикләре;

2) фундаментны декоратив бизәлешеннән башка тирәнәйтү техник мөмкинлеге булмаган очракларда;

3) бер җир участогы чикләрендә, гамәлдәге төзелеш, янгын һәм санитария нормаларын һәм кагыйдәләрен исәпкә алып, территорияне төзекләндерү буенча бина проект карары белән нигезләнмичә, бердән артык яисә аерым торучы башка мәгълүмат конструкциясе булганда;

4) бердән артык яисә проектта каралмаган җир участогы чикләрендә аерым торган башка мәгълүмат конструкциясе булган очракта;

5) стационар булмаган сәүдә объекты, индивидуаль яисә күпфатирлы торак йорт белән шөгыльләнүче җир кишәрлеге чикләрендә;

6) конструкция фундаментыннан бинаның нигезенә кадәр 6,0 м ераклыкта;

7) тротуарларда һәм җәяүлеләр өчен юлларда, машина кую урыннары өчен билгеләнгән урыннарда;

8) яшел утыртмалар (агачлар, куаклар) урынына;

9) агач кәүсәләреннән 5,0 м ераклыкта уемланган фундамент булган;

10) ясаганда профнастил, тукыма материаллар куллану;

11) мәгълүмати конструкциянең декоратив-сәнгатьчә бизәлешеннән башка;

12) уртак файдалану территориясе чикләрен билгеләүче, кызыл линия белән чиктәш җирдә җир кишәрлеге чигеннән 6,0 м якынрак арада;

13) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын файдаланып.

149.4.9. Флаг композициясе-нигездән, бер яки берничә флагштоктан һәм йомшак тукымадан (мәгълүмат кырларыннан) торган аерым тора торган мәгълүмат конструкциясе.

Флаг композицияләрен урнаштыру рөхсәт ителми:

1) оешманың, индивидуаль эшкуарның бинасы һәм урнашкан урыны булган хуҗаның, кулланучының, шулай ук аны эксплуатацияләү яисә парковка урыннарын оештыру өчен бирелгән җир кишәрлегеннән читтә урнашкан җир кишәрлеге чикләре;

2) фундаментны декоратив бизәлешсез тирәнәйтү техник мөмкинлеге булмаган очракларда;

3) бер җир участогы чикләрендә, гамәлдәге төзелеш, янгын һәм санитария нормаларын һәм кагыйдәләрен исәпкә алып, территорияне төзекләндерү буенча бина проект карары белән нигезләнмичә, бердән артык яисә аерым торучы башка мәгълүмат конструкциясе булганда;

4) әлеге объект проектында каралмаган җир кишәрлеге чикләрендә аерым торган бүтән мәгълүмат конструкциясе яисә бердән артык булганда;

5) стационар булмаган сәүдә объекты, индивидуаль яисә күпфатирлы торак йорт белән шөгыльләнүче җир кишәрлеге чикләрендә;

6) конструкция фундаментыннан бинаның нигезенә кадәр 6,0 м ераклыкта;

7) тротуарларда һәм җәяүлеләр кичүендә, юлларда, машина туктау һәм машина кую урыннары өчен билгеләнгән урыннарда;

8) яшел утыртмалар (агачлар, куаклар) урынына;

9) агач кәүсәләреннән 5,0 м якын ераклыкта тирәнтен фундаментка ия булганнар;

10) Киңлеге буенча флагштоклар арасыннан зуррак булган мәгълүмати кыр габаритлары белән.

149.4.10. Махсуслаштырылган конструкция - халыкны яклау һәм куркынычсызлыкны тәэмин итү өлкәсендә социаль әһәмиятле мәгълүмат, шулай ук спорт-, мәдәни-массакүләм чаралар турында мәгълүматны халыкка хәбәр итү өчен билгеләнгән аерым мәгълүмати конструкция. Ул нейтраль төсле материал белән тышланган фундаменттан, каркастан, 3 гектардан артык мәйданлы эре сәүдә һәм спорт-, мәдәни-күңел ачу комплексларының җир кишәрлекләрендә урнаштырылган

видеосурәтләрне күрсәтә торган электрон экран рәвешендәге мәгълүмати кырдан тора.

Махсуслаштырылган конструкцияләрне урнаштыру рөхсәт ителми:

1) оешманың, индивидуаль эшкуарның, шулай ук аны эксплуатацияләү яисә парковка урыннарын оештыру өчен бирелгән җир кишәрлегенең бинасы һәм урнашкан урыны булган милекчесенеке, хуҗасыныкы, кулланучысыныкы булган җир кишәрлеге чикләрендә;

2) фундаментны декоратив бизәлешеннән башка тирәнәйтү техник мөмкинлеге булмаган очракларда;

3) бер җир участогы чикләрендә, гамәлдәге төзелеш, янгын һәм санитария нормаларын һәм кагыйдәләрен исәпкә алып төзелгән территорияне төзекләндерү буенча бина проект карары белән нигезләнмичә, бердән артык яисә аерым торучы башка мәгълүмат конструкциясе булганда;

4) артык яисә проектта каралмаган җир участогы чикләрендә аерым торган башка мәгълүмат конструкциясе булган очракта;

5) стационар булмаган сәүдә объекты, индивидуаль яисә күпфатирлы торак йорт белән шөгыльләнүче җир кишәрлеге чикләрендә;

6) конструкция фундаментыннан бинаның нигезенә кадәр 6,0 м ераклыкта;

7) тротуарларда һәм җәяүлеләр юлларында, автомобиль һәм урыннары өчен билгеләнгән урыннарда;

8) яшел утыртмалар (агачлар, куаклар) урынына;

9) агач кәүсәләреннән 5,0 м ераклыкта тирәнтен фундаментка ия булганнар;

10) профнастил, тукыма материаллары әзерләгәндә кулланыла.

149.4.11. Мәгълүмат урнаштыру чараларын һәм реклама конструкцияләрен урнаштыруны проектлаштыру

Россия Федерациясе законнары нигезендә, биналарда, корылмаларда, төзелешләрдә билгеләнә торган мәгълүматны урнаштыру чараларын яки мәгълүмат урнаштыруның чыгарыла торган чараларын кулланып кулланучыларга мәгълүматны тарату, җиткерү яисә ачу, шулай ук биналарда, төзелешләрдә, корылмаларда реклама конструкцияләрен кулланып тышкы реклама тарату - мәгълүмат яки реклама конструкцияләре урнаштыру чаралары хуҗалары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Мәгълүмат яки реклама конструкцияләрен урнаштыру чаралары хуҗалары тарафыннан эшләнелә торган сәнгати-композицион чишелеше, бина, төзелеш, корылманың (алга таба - фасад схемалары) мәгълүмати яисә мәгълүмати-реклама бизәлеше схемалары, дизайн-проектлар, индивидуаль (махсус) дизайн-проектлар, мәгълүмат яисә реклама конструкцияләрен урнаштыруның тышкы кыяфәте һәм аларны урнаштыруның композицион чишелешләре буенча башка материаллар, әлеге Кагыйдәләр таләпләренә туры килергә тиеш.

Мәдәни мирас объектлары статусы булган биналарда, ачыкланган мәдәни мирас объектларында мәгълүмат урнаштыру чараларын проектлаштыру һәм аларны урнаштыру Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасының мәдәни мирас объектлары турындагы законнары нигезендә башкарылырга тиеш.

Гомуми файдаланудагы территорияне (урамнар һәм юллар, мәйдан, бульвар) мәгълүмати-реклама белән бизәү концепциясен, тиешле дизайн-проектларга һәм индивидуаль (махсус) дизайн-проектларга туры килгән бинаны, төзелешне, корылманы бизәүнең фасад схемасын, мәгълүмат урнаштыру чаралары эскизларын (алга таба - эскиз планын) эшләгәндә исәпкә алырга кирәк:

- индивидуаль архитектура яки индустриаль җитештерү проектлары буенча башкарылган фасадларның архитектур үзенчәлекләре һәм төрле архитектура стилендәге биналарның функциональ билгеләнеше;
- объектны урнаштыру урыны (тарихи яки табигый ландшафтта, авыл җирлекләре төзелешендә урнашкан)
- шәһәрнең архитектура-планлаштыру структурасында доминант әһәмияткә ия архитектура ансамбльләре, төзелештә уникаль биналар һәм корылмалар, шулай ук югары иҗтимагый һәм социаль әһәмияткә ия объектлар булу.

− Күрсәтелгән мәгълүмат урнаштыру чараларының һәм / яки реклама конструкцияләренең тышкы күренеше әйләнә-тирәдәге төзелешнең архитектур йөзе белән гармонияле булырга тиеш. визуаль кабул итү бассейнында булган тышкы реклама һәм мәгълүматның башка объектларына карата дисгармонияле конструкцияләрне булдырмаска кирәк.Биналарда һәм корылмаларда мәгълүмат һәм реклама конструкцияләре урнаштыру өчен сәнгать-композиция чишелешен сайлауның төп принциплары түбәндәгеләр:

- архитектура үзенчәлеген, декоратив бизәлешне, тектоника, пластикны, шулай ук фасадларны максатчан һәм ирекле кабул итүне саклау;;;

- уңайлы визуаль киңлек булдыру;;

- предприятие, оешма, учреждение эшчәнлеге турында потенциаль кулланучыга мәгълүмат җиткерүне җиңел һәм һәркем файдалана алырлык режимда тәэмин итү.

Бина, корылма, төзелеш фасадының кыйммәтле бизәкләү өлешләрендә (таш, терразит, керамика, фактуралы) дивар конструкцияләрен ныгыту, максималь саклау максатыннан, әлеге өлеккә минималь йогынты белән башкарылырга тиеш.

Биналарда һәм корылмаларда мәгълүмат урнаштыру чараларын һәм реклама конструкцияләрен урнаштыру проектлаштырылганда тәрәзә, ишек һәм арка проемнарын, витрина, балкон һәм лоджийларны, объектларның фасадларының архитектура детальләрен (шул исәптән карнизлар, фризлар, пилястра, медальоннар, орнаментлар һ.б.) каплау һәм колонналарда, балконнарда, лоджияләрдә, витражлар һәм тәрәзәләрнең эчке яки тышкы өлешләрендә мәгълүмати яки реклама бизәлеше элементларын яки конструкцияләрен урнаштыруны күздә тотмаска кирәк.

Биналар, корылмаларның архитектур - сәнгать күренешен начарайта торган һәм архитектура объектларын һәм территорияне визуаль кабул итүне начарайтучы мәгълүмат һәм реклама конструкцияләрен урнаштыру рөхсәт ителми.

VI. Коммуникацияләрне төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә җир эшләрен үткәрүгә төп таләпләр

150. Грунт ачу яки юл өлешләрен ачу (җир асты коммуникацияләрен салу, реконструкцияләү яки ремонтлау, субай һәм шпунт сугу, электр тапшыру, элемтә баганаларын урнаштыру (алмаштыру), ут баганалары, грунт планлаштыру, инженерлык эзләнүләре вакытында эшләү һәм башка эшләр) белән бәйле эшләр ТР Мөслим муниципаль районы Башкарма комитетының вәкаләтле органы тарафыннан бирелгән язма рөхсәт (җир эшләрен башкаруга ордер) булганда гына башкарыла.

151. Авыл җирлеге территориясен төзеклөндерү белән бәйле Җир, төзелеш һәм ремонт эшләрен оештыру һәм үткәрү, җир эшләрен башкару өчен ордер рәсмиләштерү һәм алу тәртибе ТР Мөслим муниципаль районы Башкарма комитеты хокукый актларының билгеләнгән таләпләре нигезендә башкарыла.

152. Яшел үсентеләрне сүтү яки күчереп утырту кирәк булса, билгеләнгән тәртиптә ТР Мөслим муниципаль районы Башкарма комитеты күрсәтмәсен рәсмиләштерергә һәм яшел үсентеләрне сүтәргә яки күчереп утыртырга кирәк.

153. Авыл җирлеге юллары буенча хәрәкәтне вакытлыча чикләү яки туктату ТР Мөслим муниципаль районы Башкарма комитетының вәкаләтле органы тарафыннан бирелә торган рөхсәт нигезендә, заказчылар һәм эш җитештерүчеләр, эш сроклары, урап узу мөмкин маршрутлары турындагы барлык кирәкле мәгълүматларны үз эченә алган мәгълүмати щит юлның ике ягыннан да мәҗбүри урнаштырылып эшләнергә тиеш. Күрсәтелгән щитның формасы һәм эчтәлеге рөхсәт бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең тиешле административ регламенты белән билгеләнә.

154. срогы чыккан ордерлар буенча коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә җир эшләре үткәрү үз белдеге белән танылә.

VII. Уңайлы мохиткә аерым таләпләр

155. Торак мохитне, урамнарны һәм юлларны, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын төзекләндерү объектларын проектлаганда торак пунктларның өлкән яшьтәге затлар һәм инвалидлар өчен уңайлы мохитен, әлеге объектларны өлкәннәр һәм инвалидларның йөрүенә ярдәм итә торган элементлар һәм техник чаралар белән тәэмин итүне күздә тотарга тәкъдим ителә.

Өлкән яшьтәге кешеләр һәм инвалидларның йөрүенә ярдәм итә торган техник чаралар һәм җиһазлар проектлау, төзү, урнаштыру заказчы тарафыннан расланган проект документларына туры китереп яңа төзелештә гамәлгә ашырылырга тәкъдим ителә.

VIII. Тирә-юнь территорияләрен төзекләндерүдә биналар (алардагы урнашу урыннары) һәм корылмалар милекчеләренең катнашу тәртибе

156. Авыл җирлеге территорияләренең тиешле санитар торышын тәэмин итү, әйләнә-тирә мохитне саклау һәм аны пычратудан саклау чараларын гамәлгә ашыру максатларында, аларны җыештыру һәм санитар тәртиптә тоту өчен хуҗалык итүче субъектларга һәм физик затларга, тирә-юнь территорияләре буларак беркетелә.

157. Территорияләрне (җир кишәрлекләрен) җыештыру, чистарту һәм санитар карап тоту эшләрен башкару бурычлары, оештыру-хокукый формасына бәйсез рәвештә, физик һәм юридик затларга түбәндәге тәртиптә йөкләнә, әгәр законда яки килешүдә башкасы каралмаган булса:

157.1. идарәче оешмалар-күпфатирлы йортларның йорт яны территориясе, шулай ук төп фасад ягыннан 5 м радиуста яки урамның машиналар йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта) күп фатирлы йорт яны территориясе);

157.2. социаль өлкә учреждениеләре (мәктәпләр, мәктәпкәчә учреждениеләр, мәдәният, сәламәтлек саклау, физкультура һәм спорт учреждениеләре) - бирелгән җир участогы чикләрендә территория, шулай ук төп фасад ягыннан 10 м радиуста йә урамның машиналар йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта) башка яктан-10 м радиуста;

157.3. күпфатирлы торак йортлардагы торак булмаган биналарны эксплуатацияләүче затлар, идарәче оешма белән килешү булмаган очракта, бинаның бөтен озынлыгы, киңлеге 10 метр яки машина йөрү өлеше бордюрына кадәр (юл буендагы объект урнашкан очракта) тирә - юньне җыештыралар;

157.4. сәнәгать предприятиеләре һәм барлык милек рәвешләрендәге оешмалар - аларга керү юллары, тротуарлар, алар янәшәсендәге коймалар, санитар-саклау зоналары. Предприятиеләрнең санитар-саклау зоналары гамәлдәге санитар кагыйдәләр һәм нормалар таләпләре нигезендә билгеләнә;

157.5. төзүче-50 м радиуста төзелеш мәйданчыкларының якын-тирә территорияләре һәм гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә 50 м радиуста аларга керү юллары;

157.6. торак йортларның хуҗалары-бирелгән җир участогы чикләрендә (яисә җир участогының фактта килеп туган чиге буенча, әгәр җир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта) һәм йорт каршындагы территория 5 м яисә урамның машиналар йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта));

157.7. Стационар булмаган объектлар хуҗалары (лоткалар, киосклар, павильоннар һәм башка стационар булмаган сәүдә объектлары) һәм сезонлы кафелар - объект урнаштыру өчен бирелгән территория һәм аның янәшәсендәге территория урынның тышкы чигеннән алып урамның машина юлына кадәр 10 м ераклыкта (юл буйлап объект урнашкан очракта);

157.8. базарларның идарә итү компанияләре, сәүдә һәм җәмәгать туклануы оешмалары (рестораннар, кафелар, кибетләр) - бирелгән җир участогы чикләрендәге территорияләр һәм аның янәшәсендәге 50 м радиуста урнашкан территория урамның машиналар йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

157.9. биналарның, корылмаларның милекчеләре яисә башка хокукка ия булучылар-бина, корылма яисә бирелгән җир участогының чикләре буенча һәм аның янәшәсендәге 10 м радиустагы территория һәм урамның машиналар йөрү өлешенә

кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

157.10. Автомобиль юлының бүленгән полосасы чикләрендә һәм башка җир кишәрлекләрендә урнашкан ягулык салу станцияләре - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә һәм аның янәшәсендәге 50 м радиустагы территорияләр һәм урамның машина йөрү өлешенә кадәр;

157.11. гараж кооперативлары - бирелгән җир участогы чикләрендәге территория, аның тирә-ягы (50 м радиуста урнашкан тирәлек) һәм урамның машиналар йөрү өлешенә кадәр һәм аларга керү юллары;

157.12. гражданнарның коммерцияле булмаган бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача берләшмәләре - бирелгән җир кишәрлеге территориясе һәм аның тирә-ягы 10 м радиуста урамның машиналар йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

157.13. җирләү урыннары-бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә һәм аның тирә-ягы 10 м радиуста;

157.14. гомуми файдаланудагы территорияләрдә бурычлар вәкаләтле органнарга йөкләнә;

157.15. җир кишәрлекләре хокукына ия булучылар-бирелгән җир участогы чикләрендә (яисә җир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, фактта килеп туган җир чиге буенча) һәм тирә-юнь территориясе 5 м җир участогының тышкы чигеннән яки урамның машиналар йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта));

157.16. Автотранспорт чараларын озак һәм кыска сроклы саклау тукталышлары хуҗалары - бирелгән җир кишәрлеге чикләрендә территория һәм җир кишәрлегенең тышкы чигеннән 10 м ераклыкта һәм урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта) янәшәдәге территория.

IX. Муниципаль берәмлек территориясеннән каты, сыек коммуналь калдыклар һәм чүп-чар җыюны һәм чыгаруны оештыру тәртибе

158.Муниципаль берәмлек территориясеннән коммуналь калдыклар һәм чүп - чар җыюны һәм чыгаруны оештыру тәртибе (алга таба-тәртип) муниципаль берәмлек территориясеннән коммуналь калдыкларны һәм чүп-чар җыюны һәм чыгаруны оештыру өлкәсендә бердәм таләпләрне билгели

159. Әлеге Тәртип кагылмый:

159.1. Предприятиенең үзендә юридик затлар һәм шәхси эшмәкәрләр тарафыннан хуҗалык максатларында файдаланыла торган сәнәгать, төзелеш, радиоактив, медицина, биологик, токсик калдыкларга, шулай ук җитештерү калдыкларына, чимал, материаллар, ярымфабрикат калдыкларына.

159.2. Махсус норматив-хокукый актлар белән регламентлана торган коммуналь калдыкларны һәм чүп-чарны утильләштерүгә һәм эшкәртүгә.

160. Әлеге Тәртипнең максаты-коммуналь калдыкларның һәм чүп-чарның халык саулыгына һәм яшәү тирәлегенә тискәре йогынтысын киметү, шулай ук муниципаль берәмлек территориясендә чисталык һәм тәртипне тәэмин итү.

161. Муниципаль берәмлек территориясендә каты калдыкларны җыю һәм чыгару ысулы:

161.1. Авыл җирлеге территориясендә шәхси торак йортларда һәм 3 катка кадәр күпфатирлы торак йортларда яшәүчеләрдән каты көнкүреш калдыкларын җыю контейнерсыз башкарыла.

161.2. Каты көнкүреш калдыкларын, шулай ук эре габаритлы калдыкларны чыгару региональ оператор белән килешү төзү юлы белән башкарыла.

162. Каты көнкүреш калдыкларын контейнерсыз җыю.

162.1. Каты көнкүреш калдыкларын контейнерсыз җыю урыннары авыл җирлеге хакимияте тарафыннан билгеләнә.

162.2 Каты көнкүреш калдыклары җыю, килешү нигезендә, каты көнкүреш калдыкларын җыю һәм чыгару белән шөгыльләнүче региональ оператор тарафыннан бер тапкыр кулланыла торган тарада (чүп капчыклары һәм чүп пакетлары) башкарыла.

162.3. Территорияләрдә, чүп-чар төягән вакытта коелган калдыклардан чистартуны, каты көнкүреш калдыкларын җыю һәм чыгару белән шөгыльләнүче оешма башкарырга тиеш.

163. Зур габаритлы калдыкларны җыю һәм чыгару

163.1 Калдыкларны җыюның контейнерларсыз ысулы булганда, эре габаритлы калдыкларны алып китү мондый калдыкларның милекчеләре мөстәкыйль рәвештә, ә махсуслаштырылган оешма белән төзелгән килешү булганда - махсуслаштырылган оешмага бирелгән тиешле гариза нигезендә башкарыла.

163.2. Зур габаритлы калдыкларны һәм төзелеш калдыкларын контейнерларга ташларга, шулай ук аларны саклауга юл куярга ярамый.

164. сыек көнкүреш калдыкларын җыю һәм чыгару

164.1. Канализацияләнмәгән йортлар территориясендә сыек көнкүреш калдыкларын җыю өчен хуҗалар яки баланста тотучылар тарафыннан су үткәрми торган чокыр һәм каты фракцияләр бүлеге өчен капкачлы һәм рәшәткәле җир өсте өлеше булган ишегалды чүп-чар чокырлары ясала,

164.2. ишегалды чүп-чар чокырлары санитария нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә туры китереп җиһазландырылырга һәм урнаштырылырга тиеш.

164.3. Сыек көнкүреш калдыкларын чыгару махсуслаштырылган оешма белән килешү нигезендә башкарыла.

Сыек көнкүреш калдыклары махсус оешма тарафыннан моның өчен махсус билгеләнгән урыннарга чыгарылырга тиеш.

164.4. Авыл җирлеге территориясендә түбәндәгеләр тыела:

1) сыек көнкүреш калдыкларын турыдан-туры басуларга һәм яшелчә бакчаларына чыгарырга;

2) каты көнкүреш калдыклары җыю өчен куелган контейнерларга, ишегаллары территориясенә, дренаж һәм яңгыр канализациясенә, юлларга һәм тротуарларга сыек көнкүреш калдыклары агызырга.

165. Җитештерү һәм куллану калдыклары

165.1. Юридик затларда һәм индивидуаль эшкуарларда җитештерү һәм куллану нәтиҗәсендә барлыкка килгән калдыклар "Җитештерү һәм куллану калдыклары турында" 1998 елның 24 июнендәге 89-ФЗ номерлы Федераль законның таләпләре нигезендә җыелырга, тупланырга, алардан файдаланырга, зарарсызландырырга, күчереп йөртергә, урнаштырылырга тиеш.

165.2. Юридик затларда һәм шәхси эшмәкәрләрдә барлыкка килә торган җитештерү һәм куллану калдыкларын күпфатирлы йортлар контейнерларына, шулай ук шәһәр территорияләрендә төзелгән шәхси торак йортлар янында урнашкан контейнерларга ташлау рөхсәт ителми.

X. Кагыйдәләр таләпләренең үтәлешен тикшереп тору

166. Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән авылҗирлеге территориясен төзекләндерү таләпләренең үтәлешен тәэмин итәләр.

167. Әлеге кагыйдәләрне бозган өчен административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә (федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында каралган нормаларны һәм кагыйдәләрне үз эченә алган, аларны үтәмәгән өчен административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе Кодексы нигезендә җаваплылык билгеләнгән нигезләмәләрдән тыш) җаваплылыкка тартыла.

168. Төзекләндерү өлкәсендәге закон таләпләрен һәм муниципаль хокукый актларны үтәмәгән яки тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка тарту әлеге таләпләрне үтәүдән һәм җибәрелгән җитешсезлекләрне төзәтүдән азат итми.